

Stjecanje iskustava i prilika za posao djelovanjem u studentskim udrugama

Babić, Nikolina

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:642591>

Rights / Prava: [In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-16**



Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)



Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za sociologiju

DIPLOMSKI RAD

Stjecanje iskustava i prilika za posao djelovanjem u studentskim udrugama

Studentica: Nikolina Babić

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Jasmina Božić

Zagreb, rujan 2020.

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Teorijsko-konceptualni okvir istraživanja	6
1.1. Volonterstvo.....	6
1.2. Motivacija za volontiranje.....	7
1.3. Socijalni kapital	8
1.4. Povjerenje u Hrvatskoj.....	9
1.5. Civilno društvo	11
1.6. Istraživanja civilnog društva u Hrvatskoj.....	11
1.7. Povijesni kontekst razvoja civilnog društva u Hrvatskoj	13
2. Metodologija.....	14
2.1. Definiranje ciljeva istraživanja	14
2.2. Varijable u istraživanju.....	14
2.3. Formuliranje hipoteza.....	14
2.4. Metoda prikupljanja podatka	17
2.5. Populacija i plan uzorka	18
2.6. Karakteristike mjernog instrumenta.....	19
3. Prikaz rezultata i rasprave istraživanja.....	22
3.1. Kvalitativno istraživanje	22
3.1.1. Provjera teorijskih pretpostavki.....	22
3.1.2. Razlozi i motivacija za ulazak u udrugu	23
3.1.3. Utjecaj članstva na studente.....	26
3.1.4. Povećava li volontersko iskustvo mogućnost zapošljavanja?	28
3.1.5. Preporuke.....	31
3.1.6. Ograničenja kvalitativnog dijela istraživanja.....	31
3.2. Kvantitativno istraživanje.....	33
3.2.1. Sociodemografske karakteristike ispitanika	33
3.2.2. Provjera hipoteza	36
3.2.3. Razlozi volontiranja	47
3.2.4. Percipirani razlozi neuključenosti u volontiranje	49
3.2.5. Povećava li članstvo u studentskoj udruzi mogućnosti zapošljavanja	51
3.2.6. Fakultetsko okruženje	52
3.2.7. Ograničenja kvantitativnog dijela istraživanja	56
4. Zaključak.....	58

5. Popis literature.....	60
Prilozi.....	63

Uvod

Poznavanje i razumijevanje civilnog društva i institucionalnog okvira podrške organizacijama civilnog društva u nacionalnom spektru od velike je sociološke važnosti jer daje uvid u funkcioniranje i vrijednosti civilnog društva te njegov utjecaj na društveno-ekonomsku situaciju države. Civilno društvo na brojne načine daje važan doprinos društvenom razvoju. U ovom radu bavit ćemo se studentskim udrugama u razvoju radnih kompetencija studenata. Pregledavajući web stranice s opisima različitih studentskih udruga u Hrvatskoj i literaturu koja se tiče te tematike, primjećujemo naglašavanje tolerancije različitosti bilo koje vrste (nacionalne, vjerske i sl.), razvoj odgovornosti i stjecanje iskustva, a članstvo je dostupno svim studentima. Prema tipologiji različitih oblika civilnog angažmana koju navode Keeter i suradnici (2002), članstvo u (studentskim) udrugama pripada civilnim aktivnostima (za razliku od različitih oblika političkog djelovanja).

Članice i članovi studentskih udruga u njima djeluju pretežno volonterski, pa ćemo se u radu usmjeriti na problematiku volonterstva, zbog važnosti tog oblika djelovanja za studentske udruge. Također, sociološki pojmovi kojih ćemo se dotaknuti jesu, između ostalih, socijalni kapital, motivacija za volontiranje, vrste i značaj volonterstva i drugi. Pokušat ćemo utvrditi priključuju li se studenti studentskim udrugama kako bi stekli iskustvo, izgradili kompetencije potrebne za posao ili napunili životopis. "Kompetencije se odnose na skupove, repertoare ponašanja koje unosimo u posao, ulogu ili organizacijski kontekst, a identificiraju se pomoću različitih postupaka za ispitivanje 'ponašajnih događaja' (ponašanja radnika u kritičnim situacijama)" (Štimac, 2006:6).

Istraživanjem ove teme proširujemo dosadašnje spoznaje. Mogućnosti za napredak su brojne, počevši od unapređenja planova i projekata koji pomažu zapošljavanju mladih ljudi što za sobom povlači smanjenje nezaposlenosti i iseljavanja mladih iz Hrvatske. Istraživanje „Mladi u vremenu krize“ iz 2013. godine navodi kako čak 25,6 % mladih vidi rizik od trajnog iseljavanja iz Hrvatske kao zabrinjavajući problem države. „Za zemlju kojoj općenito prijete depopulacija, podatak da četvrtina mladih razmjerno ozbiljno razmišlja o emigriranju (iako to ne znači da će svi oni realizirati iskazane nakane), jest zabrinjavajući trend“ (Ilišin, Bouillet, Gvozdanović i Potočnik, 2013:68). Zaključno možemo spomenuti da „premda značajna, dosadašnja istraživanja [volonterstva u Hrvatskoj] su malobrojna, nesustavna, a pokazuju i neke bitne metodološke razlike i dileme, a posebno nedostaju podaci koji bi hrvatske rezultate mogli bolje razumjeti iz komparativne perspektive“ (Zrinščak, Lakoš i sur.,

2012:31), stoga smatramo ovo istraživanje korisnim za produbljivanje spoznaja o volonterstvu i utjecaju istoga na, u ovom slučaju, studente.

Prema „Zakonu o studentskom zboru i drugim studentskim organizacijama“ iz 2007. godine¹, studente čine „svi studenti i studentice sveučilišnih i stručnih studija u Republici Hrvatskoj sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju“ dok je studentska organizacija „studentski zbor, studentska udruga ili druga organizacija studenata, neovisno o obliku organiziranja, koja djeluje na visokom učilištu“. Konačno, studentska udruga je „udruga građana osnovana sukladno Zakonu o udrugama čije većinsko članstvo čine studenti i čija je djelatnost vezana uz zadovoljavanje studentskih potreba na području visokog obrazovanja, znanosti, kulture, športa, zdravlja, ekologije i drugih područja od interesa za studente i koja je upisana u evidenciju studentskih organizacija“ (Narodne novine, 2007).

Motivacija za provedbu ovog istraživanja potaknuta je osobnim dvogodišnjim članstvom u studentskoj udruzi eSTUDENT, odnosno svakodnevnim zapažanjem stavova i motivacije studenata članova studentskih udruga. Glavni cilj istraživanja je utvrđivanje stavova studenata različitih udruga te uvidjeti postoji li povezanost između samog članstva i budućeg zapošljavanja studenata, odnosno smatraju li studenti da volontersko iskustvo u vidu članstva u studentskoj udruzi utječe na lakše dobivanje posla nakon završetka studija.

Znanstvena svrha ovog istraživanja odnosi se na proširenje i doprinos ukupnog znanja i postojećih znanstvenih doprinosa na području civilnog društva, odnosno istraživanje stavova studenata o povezanosti bivanja članom studentske udruge s izgledima za zaposlenje. Pragmatična svrha, s druge strane, odnosi se na prikupljanje informacija koje su primjenjive u praksi i služe unapređenju politika zapošljavanja mladih, tek diplomiranih osoba u Hrvatskoj, mogu poslužiti usmjeravanju aktivnosti za studentsku populaciju, potaknuti studente na uključenje u volontiranje, odnosno poticanja na volonterski rad i slično.

Rad je podijeljen u nekoliko dijelova, a to su teorijsko-konceptualni okvir istraživanja u kojem određujemo i definiramo glavne pojmove kojima ćemo se voditi tijekom pisanja i istraživanja. To su, između ostaloga, pojam volonterstva i motivacije za volontiranje, socijalni kapital i civilno društvo. Nadalje, u poglavlju Metodologija detaljno su opisani

¹ Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_07_71_2182.html.

ciljevi i varijable istraživanja, formulirane hipoteze te objašnjen uzorak. Nakon toga, definiran je mjerni instrument i njegove karakteristike. U prikazu rezultata i rasprave istraživanja, prvo smo se bavili prvom fazom istraživanja, onom kvalitativnom, te ondje iznosimo glavne nalaze, odabrane citate pojašnjene literaturom i iznosimo zaključke na temelju odabranih teorijskih pretpostavki. Nakon toga slijedi druga faza, kvantitativno istraživanje. Na početku ovog poglavlja iznosimo sociodemografske karakteristike ispitanika, provjeravamo hipoteze uz pojašnjenja iz prijašnjih sličnih istraživanja te iznosimo generalni zaključak kao odgovor na istraživačko pitanje. Također, u poglavlju Prikaz rezultata i rasprave istraživanja, navodimo ograničenja oba dijela istraživanja s preporukama za potencijalna buduća istraživanja.

1. Teorijsko-konceptualni okvir istraživanja

1.1. Volonterstvo

Za početak, potrebno je definirati što volontiranje zapravo predstavlja. Dakle, „volonterstvo je prepoznato kao građanska vrlina koja pridonosi razvoju zajednice, izgrađuje osjećaj solidarnosti, pridonosi izgradnji socijalnog i ljudskog potencijala, inicira promjene u društvu“ (Ledić, 2007:9). Postoje dvije vrste volontiranja, ovisno o organizaciji istoga, stoga može biti formalno i neformalno. Formalno volontiranje je ono organizirano u sklopu civilnog društva ili neke institucije, s određenim trajanjem, aktivnostima i ciljevima. Neformalno volontiranje je, s druge strane, pomaganje drugoj osobi ili grupi koje nije organizirano od strane neke institucije ili udruge, a odnosi se primjerice na pomaganje bolesnim susjedima u kupovini namirnica (Begović, 2006). Prema Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku i statističkim podacima, u 2019. godini bilo je 64280 volontera/ki što čini povećanje od 3% u odnosu na prethodnu godinu.²

„Uopćeno gledano, volonterstvo nije rašireno među mladima. No, može se zaključiti da među onima koji imaju takvog iskustva, prevladava neformalni tip dobrovoljnog rada usmjerenog prema osobama koje trebaju neku vrstu pomoći. Takvo usmjerenje potvrđuje i izražena motivacija za volonterski rad u čijoj podlozi je vrijednost altruizma“ (Ilišin, Bouillet, Gvozdanović i Potočnik, 2013:94). Do sličnog zaključka je došla i autorica Ledić u istraživanju iz 2007. godine te uputila preporuku kako je potrebno više pažnje posvetiti mlađoj populaciji u smislu skretanja pažnje na koristi i dobrobiti volontiranja. Studentska populacija i volontiranje za vrijeme studija svakako pridonose istome.

Volonterski rad pridonosi, kao što ćemo vidjeti iz citata sudionika kvalitativnog istraživanja, „i razvoju društvene osviještenosti, tolerancije, solidarnosti i zajedništva, povećanju samopoštovanja i osjećaja vlastite vrijednosti, dobivanja zahvalnosti od strane drugih i socijalnog odobravanja, kao i sticanju novih iskustava, znanja, vještina i poznanstava“ (Aronson, Wilson i Akert, 2005, prema Bogdanović, Ivanišević i Mušinović, 2013:47). Uz to, spomenute autorice navode kako volonterstvo pomaže društvenoj ekonomiji jer je to neplaćeni rad koji bi inače morala platiti država (Bogdanović, Ivanišević i Mušinović, 2013). Nikodem i Črpić u djelu iz 2014. navode kako „bez aktivnih građana nema ni razvoja demokracije, a pritom je važno naglasiti kako razvoj demokracije, kao i razvoj civilne i

² Za više informacija, vidi: <https://mdomsp.gov.hr/istaknute-teme/mladi-i-volonterstvo/volonterstvo-9017/izvjesca-o-obavljenim-uslugama-ili-aktivnostima-organizatora-volontiranja-9038/9038>.

političke kulture bitno ovisi o tradiciji i čimbenicima socijalizacije u određenom društvu“ (Nikodem i Črpić, 2014:268).

1.2. Motivacija za volontiranje

Volontere pokreću različiti motivi, od onih empatičnijih (pomoć drugima, rad na poboljšanju zajednice) pa sve do onih okrenutih vlastitoj koristi (ispunjavanje životopisa, rad na karijeri i stjecanju iskustava), ali možemo zaključiti kako je većini zajedničko uvjerenje da rade aktivnost koja ima veći cilj, bilo to pomaganje drugima i poboljšavanje zajednice u kojoj žive, upoznavanje drugih ljudi sličnih interesa, rad na sebi u vidu poboljšavanja vlastitih iskustava i vještina ili jednostavno kao izlazak iz monotonije vlastitog (u okviru ovog rada, studentskog) života (Bogdanović, Ivanišević i Mušinović, 2013).

Važno je spomenuti teorije motivacije volontera koje nam daju odgovor na pitanje zašto se studenti uopće priključuju volonterskom radu, a njih dijelimo na dvodimenzionalne, trodimenzionalne i višedimenzionalne. Kod dvodimenzionalnih teorija motivacije postoje dvije skupine motiva za volontiranje – altruistični (povećavanje dobrobiti drugih) i egoistični (poboljšavanje osobne dobrobiti), odnosno intrinzični (volontiranje zbog uživanja u činjenici da pomažemo drugima) i ekstrinzični (volontiranje zbog činjenice da time dobivamo rezultate za sebe, a ne zbog pomaganja drugima) (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013). Nadalje, trodimenzionalne teorije smatraju da postoje tri skupine motiva za volontiranje. Iako ima više različitih teorija ovog tipa, zbog ograničenja diplomskog rada i povezanosti s temom, spomenut ćemo jednu. „MacNeela (2008.) navodi tri glavne skupine dobrobiti od volontiranja: (1.) dobrobiti vezane uz osobni razvoj – učenje, razumijevanje drugih, umijeće slušanja i slično, (2.) dobrobiti vezane uz karijeru – stjecanje iskustva i poslovnih kontakata te (3.) dobrobiti vezane uz društvo – osjećaj vlastite vrijednosti, pripadanja i doprinosa zajednici te stjecanje i održavanje poznanstva“ (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013:228). Konačno, višedimenzionalne teorije navode više od tri motiva za volontiranje. Autorice Bogdanović, Ivanišević i Mušinović u svom članku „Motivacija studenata psihologije za bavljenje volonterskim radom“ navode šest osobnih i društvenih motiva zbog kojih bi netko volontirao, a oslanjaju se na misao socijalnih psihologa Clary i Snyder iz 1999. godine. Ti motivi su sljedeći:

1. „Vrijednosti - volontiranje u skladu sa ličnim uvjerenjem o važnosti pomaganja drugima i brige za druge;
2. Razumijevanje - volonter želi bolje razumjeti sebe i druge, učiti i razvijati svoje vještine;

3. Poštovanje - pojedinac se može psihološki razvijati kroz volontiranje i na taj način povećati svoje samopoštovanje;
4. Karijera – volonter ima cilj steći iskustva vezana uz karijeru i učiti nove vještine koje mu mogu pomoći u traženju posla ili razvoju karijere;
5. Društvo - volontiranje zbog jačanja društvenih veza, upoznavanja novih ljudi ili društvenog pritiska i prilagođavanja;
6. Zaštita - za smanjivanje negativnih osjećaja usmjerenih prema sebi“ (Bogdanović, Ivanišević i Mušinović, 2013:48).

Uz motive i teorije motivacije, važno je napomenuti i glavne razloge za neuključivanje u volonterske aktivnosti, „tako su Sundeen, Raskoff i Garcia (2007.:295) utvrdili da postoje tri ključne zapreke za volontiranje: nedostatak vremena, nedostatak interesa i loše zdravlje, a koje su povezane s demografsko-društvenim obilježjima volontera“ (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013:229).

1.3. Socijalni kapital

Socijalni kapital se odnosi na „postojanje i ulozi društvenih mreža u određenom društvu“, a kao takav uvelike ovisi o povjerenju građana prema institucijama te o društveno-povijesnom naslijeđu i trenutnom gospodarskom stanju određene države (Črpić i Zrinščak, 2005:22). Robert Putnam definira socijalni kapital kao „osobinu društvenih organizacija, izraženu kroz povjerenje, norme i mreže, a što može poboljšati društvenu efikasnost olakšavanjem koordiniranih akcija“ (Putnam, 1993:167, prema Črpić i Zrinščak, 2005:22). Putnam razlikuje četiri vrste socijalnog kapitala: formalni i neformalni, jaki i slabi, unutarnje usmjereni i vanjski usmjereni te premošćujući i povezujući. Za svrhu ovog rada bitno je odrediti posljednji od navedenih. Dakle, premošćujući kapital „povezuje ljude različitih društvenih karakteristika ... i empirijski se analizira kroz članstvo i neplaćeni rad za dobrovoljne organizacije; a drugi jača veze među članovima sličnih društvenih karakteristika i empirijski se analizira kroz važnost obitelji i prijatelja u životu pojedinaca“ (Črpić i Zrinščak, 2005:23).

Gvozdanović sažima Putnamovu teoriju o socijalnom kapitalu i povjerenju govoreći kako samo socijalno povjerenje nastaje u grupama i odnosima licem u lice, a širenju te mogućnosti doprinose upravo organizacije. „Udruge su svojevrsna čvorišta međuljudskih odnosa što čine i drže društvo „na okupu“ (Gvozdanović, 2015:69). Tome pridonosi i činjenica kako je udruživanje u udruge samovoljno i bez prisile, uz mogućnost odustajanja u bilo kojem

trenutku s obzirom na to da se radi o volonterskoj aktivnosti³. Volonterstvo i socijalni kapital, uz povjerenje, usko su povezani jer „u mapiranju socijalnog kapitala, volonterstvo ima potencijal za stvaranje povjerenja (Gvozdanović, 2014:175).

1.4. Povjerenje u Hrvatskoj

Socijalno povjerenje je važan dio demokratskog potencijala mladih i općenito civilnog društva kao takvog jer, da bismo s nekime surađivali u smislu volonterskog rada, potrebno je imati određeni stupanj povjerenja u tu osobu. To je pogotovo važno ako uzmemo u obzir kako je, prema Putnamu, porijeklo socijalnog povjerenja u socijalnom kapitalu (Gvozdanović, 2015). Rezultati istraživanja povjerenja u Hrvatskoj pokazuju kako čak 87 % ispitanika ne vjeruje drugim ljudima. Prema dobnim skupinama, postotci su sljedeći: 7,3 % ispitanika starosti između 18 i 30 godina ne vjeruje drugim ljudima, dok njih čak 92,7 % smatra kako nikad dovoljno opreza. „Ako usporedimo razdoblje 1999. do 2018. vidimo da je povjerenje ispitanika jednih u druge u padu“ (Baloban, Črpić i Ježovita, 2019:31). Isti zaključak iznosi se u radu „Mladi u vremenu krize“ iz 2013. godine. „Moguće uzroke takvu stanju možemo naći u spajanju negativnog naslijeđa komunističkog sustava, raširenoj korupciji u svim područjima društvenog djelovanja i stalnom „reformiranju“ sustava bez jasnih ciljeva i strategija“ (Nikodem i Črpić, 2014:271). Isti autori dalje navode kako nisu pronašli povezanost između povjerenja u institucije i općeg povjerenja u ljude. Autori se pitaju „jesu li izrazito visoka očekivanja građana spram državnih institucija, koje uglavnom karakterizira nekompetentnost, neefikasnost, korupcija, nepotizam i zalaganje za partikularne stranačke, a ne opće interese, jedan od osnovnih uzroka niske razine povjerenja, kako u institucije tako i u ljude“ (Nikodem i Črpić, 2014:280).

Povjerenje u organizacije za zaštitu okoliša (kao jedine organizacije civilnog društva uključene u istraživanje) iskazuje samo 36 % ispitanika, a gledajući po dobnim skupinama, 43 % ih je od 18 do 30 godina. „Generalno gledajući, s obzirom na spol, žene imaju više povjerenja u institucije od muškaraca, (Baloban, Črpić i Ježovita, 2019:32). U najvećem broju slučajeva ispitanici koji češće pohađaju misu i ostale vjerske obrede imaju veće povjerenje u nabrojane institucije [Sabor, političke stranke, vlast i državnu upravu] u odnosu na one ispitanike koji to nikada ne rade“ (Baloban, Črpić i Ježovita, 2019:35). Usporedbom razdoblja od 1999. do 2018., autori također primjećuju pad povjerenja u sve institucije.

³ Ova konstatacija se odnosi na funkcioniranje studentskih udruga kako ćemo vidjeti u izjavama sudionika kvalitativnog istraživanja.

Nadalje autori navode kako Putnam, Leonardi i Nanetti u svojoj studiji o civilnim tradicijama u Italiji ističu „važnost „normi uopćene uzajamnosti i mreža građanskog angažmana koje potiču društveno povjerenje i suradnju zato što smanjuju poticaje na izbjegavanje obveza, umanjuju neizvjesnost i uzori su za buduću suradnju“ (Putnam i sur., 2003:189, prema Nikodem i Črpić, 2014:266). Autori daju kratki presjek važnih sociologa i njihovih mišljenja o povjerenju navodeći kako je „... prije više od sto godina Georg Simmel napisao da bi bez općeg međusobnog povjerenja ljudi „došlo do raspada društva“ (Zimel, 2004:169, prema Nikodem i Črpić, 2014:259), dok je „Francis Fukuyama prije dvadesetak godina napisao kako je „dobrobit neke nacije i sposobnost za konkurenciju uvjetovana jednim jedinim kulturnim obilježjem, a to je upravo stupanj povjerenja svojstven tom društvu“ (Fukuyama, 2000:18, prema Nikodem i Črpić, 2014:259). Nadalje, „za Giddensa, povjerenje je „ključna opća pojava razvoja osobnosti, te ima određenu i specifičnu važnost za svijet rastvarajućih mehanizama i apstraktnih sustava“ (Giddens, 1991a:3, prema Nikodem i Črpić, 2014:265).

„Povjerenje je vjerovanje u pouzdanost osobe ili sustava, koje izražava vjeru u poštenje ili ljubav drugoga, ili u korektnost apstraktnih načela (tehničko znanje)“ (Giddens, 1990:34, prema Zeman, 2004:193). Giddens navodi kako se „u kontekstu modernosti posebno važnim pokazuje povjerenje koje se aktivira u odnosu spram neosobnih instancija ... apstraktnih sustava“ te kao glavni razlog povjerenja u modernosti navodi kako „povjerenje pripada budućnosti“ (Zeman, 2004:193). Smatramo važnim spomenuti Putnamovo djelo „Bowling Alone“ u kojemu, između ostalog, navodi kako je „upravo erozija članstva u udrugama jedan od glavnih uzroka smanjenja socijalnog kapitala⁴“ (Šalaj, 2011:53) te bismo time još jednom ukazali na važnost volonterstva i poticanja na isto od strane fakulteta na kojemu studenti ipak provode najviše vremena. Kako većina autora spomenutih u ovom diplomskom radu navodi, studenti su buduća elita društva, odnosno „društveni segment iz kojega se regrutira buduća društvena elita, ujedno nositelji budućega demokratskog i društvenog razvoja“ (Gvozdanović, 2015:87) te bismo više pažnje trebali posvetiti tom dijelu populacije.

Gvozdanović je u istraživanju iz 2015. godine zaključila kako studenti imaju umjereno razvijen stupanj povjerenja u druge. Smatramo kako studentska aktivnost u smislu volontiranja i članstva u (studentskim) udrugama pomaže smanjiti postotak nepovjerenja u institucije i u ljude barem među studentskom populacijom koja i tako nakon određenog razdoblja prelazi u radno sposobno hrvatsko stanovništvo. Opseg ovog rada ne dopušta daljnju diskusiju pa ovo pitanje ostavljamo otvoreno za daljnja istraživanja i rasprave.

⁴ Putnam se ovdje referira na istraživanje u Sjedinjenim Američkim Državama.

1.5. Civilno društvo

Za početak, potrebno je odrediti što zapravo civilno društvo jest te ćemo se ovdje poslužiti s nekoliko definicija. Prema Jensenu (2006), pravo građana na slobodu udruživanja je jedan od glavnih pojmova modernog civilnog društva (Bežovan i Zrinščak, 2007). „Civilno je društvo prostor između obitelji, države i tržišta gdje se građani udružuju zbog promicanja zajedničkih interesa. Civilno društvo je društvo građana“ (Bežovan i Zrinščak, 2007:18). Sljedeća definicija kaže kako je „civilno društvo područje institucija, organizacija i pojedinaca smještenih između obitelji, države i tržišta“ (Anheier, 2004:22, prema Črpić i Zrinščak, 2005:21). Fukuyama „ističe da su zajednice temeljene na zajedničkim vrijednostima, čiji članovi su spremni podrediti osobne interese višim ciljevima zajednice, sve rjeđe, a „samo te moralne zajednice su one koje mogu stvoriti onu vrstu društvenog povjerenja koja je kritična za organizacijsku učinkovitost“ (Fukuyama, 2000:355-356, prema Baloban, Nikodem i Črpić, 2014:266).

Još jedan iznimno važan autor za sociologiju je Alexis de Tocqueville koji je smatrao kako udruge obrazuju građane te ih uče kako zamijeniti sebične interese pravilno shvaćenim interesima (Šalaj, 2011). Nadalje, Šalaj navodi, oslanjajući se na Putnama, kako iskustva i stavovi koje pojedinci dobiju i steku volontirajući i bivajući članom neke udruge na dva načina utječu na demokraciju države. „Prvo, udruge su brana od osjećaja izolacije i bespomoćnosti koji prožima znatan dio stanovništva, i, drugo, udruge su brana od paternalistički i autoritarno usmjerene državne vlasti“ (Šalaj, 2011:52). Ovu tezu smatramo veoma važnom, pogotovo jer je većina sudionika u kvalitativnom dijelu istraživanja navodila želju za akcijom i djelovanjem te izlaskom iz rutine u kojoj su se našli kao razloge ulaska u udrugu, što ćemo vidjeti u kasnijem dijelu ovoga rada.

1.6. Istraživanja civilnog društva u Hrvatskoj

Rezultati ankete provedene u CIVICUS-ovom istraživanju pokazuju kako je 35,2 % građana učlanjeno u najmanje jednu organizaciju civilnog društva (provedeno 2003.-2006.) što, prema EVS⁵-u iz 1999. godine čini nešto nižu uključenost građana u odnosu na tadašnjih 40 %. S druge strane, 12,3 % građana je član više od jedne organizacije. Istraživanja pokazuju kako su „obrazovaniji, bolje stojeći i mlađi građani češće članovi organizacija civilnog društva. Dakle, može se reći da se radi o pripadnicima srednjih slojeva koji imaju postmaterijalističke vrijednosti“ (Bežovan i Zrinščak, 2007:50). S druge strane, istraživanje

⁵ European Value Study.

koje su 2006. godine proveli Franc i Šakić pokazuje samo 8,8 % građana članova udruga. Ovdje je važno spomenuti razloge nesudjelovanja u radu udruga koje građani navode: „nedostatak informacija o postojećim udrugama u mjestu, nedostatak vremena, nepoznavanje dovoljno ljudi uključenih u rad udruga te nedovoljno povjerenje prema postojećim udrugama koje se bave problemima koji ih zanimaju“ (Bežovan i Zrinščak, 2007:51).

Što se tiče volontiranja, isto istraživanje (CIVICUS) pokazuje kako je u razdoblju od 2003. do 2006. godine volontiralo 35,9 % građana. „Općenito se smatra da građani ne volontiraju zbog teške materijalne situacije, krize vrijednosti, nedovoljne informiranosti“ (Ledić, 2001; prema Bežovan i Zrinščak, 2007:56). S druge strane, istraživanje koje su Franc i Šakić proveli 2006. godine pokazuje kako 54,8 % građana volontiranje, odnosno rad za opće dobro smatra građanskom dužnošću (Bežovan i Zrinščak, 2007). Istraživanje javnog mnijenja skupine autora provedeno 2006. godine pokazuje kako pozitivan stav prema volontiranju iskazuje više od polovine do tri četvrtine javnosti“ (Franc, Šakić, Šalaj, Lalić i Kunac, 2006:101).

Ledić je u radu „Zašto (ne) volontiramo? Stavovi javnosti o volonterstvu“ dobivenim rezultatima zaključila kako postoji općenito pozitivan stav prema volonterstvu, međutim primjećuje nešto negativniji stav kod mlađe populacije. „Sudionici istraživanja smatrali su da se volonterski rad ne cijeni dovoljno jer je društvena klima za volontiranje nepovoljna, a ekonomska situacija teška, što je najvažniji razlog zbog kojega se malo volontira“ (Ledić, 2007:13). Autorica također zaključuje kako obrazovanje stanovništvo ima nešto pozitivnije stavove od onih niže obrazovanih.

Istraživanje o vidljivosti i javnoj percepciji udruga u Hrvatskoj iz 2012. godine pokazuje kako je više od 60 % građana upoznato sa značenjem pojma udruga. U usporedbi s istim istraživanjem provedenim 2007. godine, autori navode kako se postotak građana koji razumiju pojam udruga ili nevladina organizacija znatno povećao. Autori također zaključuju kako su najveće razlike u poznavanju udruga kod građana pronašli kod stupnja obrazovanja. „Poznavanje osoba koje su aktivni članovi udruga značajno je češće među osobama mlade i srednje dobi, muškarcima, osobama višeg stupnja naobrazbe i većih prihoda, osobama koje po radnom statusu nisu umirovljenici, osobama iz naselja srednjeg stupnja urbaniziranosti. Za razliku od 2007. godine, ove godine su se kao značajan izvor razlika u poznavanju članova udruga pojavili i spol te veličina prosječnih mjesečnih prihoda, a izostala je politička

orijentacija“ (Franc i sur., 2012:28). Franc i suradnici zaključuju kako nije došlo do značajnijih promjena u općenitom stavu građana o radu udruga kada uspoređujemo 2012. i 2007. godinu, odnosno „pozitivan opći stav o radu udruga izražava tri četvrtine građana, a nešto manje od jedne četvrtine građana izražava neutralan stav ... Možemo zaključiti da nije došlo do promjene u općem stavu javnosti prema udrugama“ (Franc i sur., 2012:60).

1.7. Povijesni kontekst razvoja civilnog društva u Hrvatskoj

U sljedećem podnaslovu ćemo kratko skicirati povijesne okolnosti koje su utjecale na razvoj civilnog društva u Hrvatskoj. Prema Črpiću i Zrinščaku, za razumijevanje hrvatskog povijesnog naslijeđa bitne su četiri okolnosti:

- a) 20. stoljeće je za Hrvatsku stoljeće političko-autoritarnih sustava – djelovanje političkih stranaka i autonomno djelovanje bilo je pod izravnom kontrolom vlasti;
- b) 20. stoljeće za Hrvatsku predstavlja „relativno neujednačen, kontrolirani i parcijalni modernizacijski razvoj“ (Črpić i Zrinščak, 2005:25) u kojemu se većinom zadržavaju tradicionalni društveni odnosi;
- c) „Nakon Drugog svjetskog rata u Jugoslaviji se razvija socijalistički tip socijalne države“ čime se dugoročno oblikuje „veliko očekivanje od države“ (Črpić i Zrinščak, 2005:25);
- d) Utjecaj Domovinskog rata – odnosno „nastavka snažne političke dominacije nad društvom i neovisnim društvenim inicijativama, a ogleda se u otežanom razvoju nezavisnoga i autonomnoga civilnog društva“ (Črpić i Zrinščak, 2005:25).

U skladu s time, autorice drugog istraživanja iz 2013. godine kažu kako „suvremene generacije mladih sazrijevaju u znatno rizičnijim uvjetima obilježenim procesima i posljedicama globalizacije, rastom zahtjeva za profesionalnom mobilnošću i fleksibilnošću i razvojem informacijsko komunikacijske tehnologije“ (Ilišin, Bouillet, Gvozdanović i Potočnik, 2013:10).Možemo zaključiti kako u Hrvatskoj postoji određena prepreka razvoju civilnog društva stečena povijesnim okolnostima, a što su potvrdile i studije stoga; se nadamo kako će ovo istraživanje doprinijeti boljem razumijevanju razvoja određenih organizacija civilnog društva.

2. Metodologija

2.1. Definiranje ciljeva istraživanja

Glavni cilj ovog istraživanja je utvrđivanje općeg stava studenata članova studentskih udruga u Hrvatskoj o povezanosti tog istog članstva s njihovim budućim zapošljavanjem. U sklopu tako definiranog općeg cilja pokušat ćemo ispitati i povezanost navedenog stava sa studentskim statusom ispitanika (uspjeh na studiju, rade li studentski posao ili ne), sociodemografskim obilježjima (spol, imovinski status, stupanj religioznosti, političko opredjeljenje, naobrazba roditelja) i volonterskim iskustvom (jesu li prije volontirali ili ne).

Bjelodano je da različite studentske udruge imaju istovjetni cilj, a to je omogućiti studentima stjecanje iskustva za vrijeme studiranja. Stoga će se ovim istraživanjem pokušati utvrditi sljedeća pitanja, koja ujedno predstavljaju specifične ciljeve istraživanja:

- koja je motivacija za pristupanje i ostanak u udruzi unatoč studentskim obvezama i poslovima;
- kako je članstvo u udruzi povezano s akademskim uspjehom;
- kako je članstvo u udruzi povezano s osobnim i društvenim razvojem.

Nit vodilja istraživanja je pitanje što članovi studentskih udruga misle o utjecaju tog članstva na njihovu budućnost - hoće li im ono donijeti stjecanje socijalnih iskustava ili povećati šanse zapošljavanja. Istraživanje je dobilo potrebnu dopusnicu Povjerenstva Odsjeka za sociologiju za prosudbu etičnosti istraživanja, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

2.2. Varijable u istraživanju

Nezavisne varijable su: studentski status ispitanika (uspjeh na studiju, rade li studentski posao ili ne), sociodemografska obilježja (spol, imovinski status, stupanj religioznosti, političko opredjeljenje, naobrazba roditelja) i volontersko iskustvo (jesu li prije volontirali ili ne).

Zavisne varijable su: razlog ulaska u studentsku udruhu, stav o povezanosti članstva s budućim zaposlenjem (volontiranje može ili ne može pomoći prilikom zapošljavanja), interes za buduće volontiranje.

2.3. Formuliranje hipoteza

Predmet: Stjecanje iskustava i prilika za posao djelovanjem u studentskim udrugama.

Cilj: Utvrđivanje općeg stava studenata članova studentskih udruga u Hrvatskoj o utjecaju tog istog članstva na njihovo buduće zapošljavanje/zapošljivost/zaposlenje.

Ranija istraživanja teme studentskog volonterstva koja pomažu u pisanju ovog diplomskog rada, potaknula su na promišljanje o formiranju hipoteza koje navodimo niže. Opća hipoteza: Članstvo u studentskoj udruzi za vrijeme studiranja pozitivno utječe na stav studenata o budućem zapošljavanju, odnosno studenti članovi studentskih udruga smatraju da će im to isto članstvo i volontersko iskustvo pomoći u zapošljavanju nakon studija.

Tri specifične teorijske pretpostavke za kvalitativni dio istraživanja, osmišljene na temelju obrađene literature i spomenutih istraživanja, jesu sljedeće:

Ledić u svom radu „Zašto (ne) volontiramo?“ iz 2007. godine na temelju istraživanja zaključuje kako je članstvo u udrugama snažno povezano s pozitivnim stavovima o volontiranju, a također do istog zaključka dolazi skupina autora Franc, Šakić, Šalaj, Lalić i Kunac u istraživanju iz 2006. godine. Nastavno na to, u radu ćemo pokušati provjeriti sljedeće teorijske pretpostavke.

Teorijska pretpostavka 1: Studenti članovi studentske udruge koji imaju prethodno volontersko iskustvo⁶ imaju pozitivan stav o povezanosti članstva s budućim zaposlenjem, odnosno smatraju kako im volontiranje može pomoći prilikom zapošljavanja.

Teorijska pretpostavka 2: Članovi studentskih udruga smatraju kako im članstvo može pomoći u dobivanju posla nakon završetka studija. Navedeno ćemo analizirati kroz frekvencije odgovora.

Ledić u maloprije spomenutom radu na temelju istraživanja usporedbe radnog statusa ispitanika i izjave „volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja“ (2007:23), nije pronašla statistički značajnu razliku, stoga postavljamo sljedeću teorijsku pretpostavku:

Teorijska pretpostavka 3: Ne postoji razlika između studenata koji trenutno (u vrijeme provođenja istraživanja) rade studentski posao uz studij i onih koji ne rade, u pogledu povezanosti članstva s budućim zaposlenjem.

⁶ Ovdje razlikujemo volontere (članove studentskih udruga) sa i bez prethodnog volonterskog iskustva. Upravo je prethodno iskustvo ono što je u korelaciji s stavom da im volontiranje može pomoći oko dobivanja posla.

U tekstu koji slijedi, navest ćemo sedam specifičnih hipoteza za kvantitativno istraživanje izvedenih temeljem proučavanja literature te na osnovu spomenutih istraživanja i autora.

S obzirom na to da nas zanima postoji li razlika u prosjeku ocjena i stavu da volontiranje pomaže dobivanju posla te po uzoru na diplomski rad autorice Magdić (2015), postavljamo hipoteze:

Hipoteza 1: Prosječna ocjena na studiju povezana je sa stavom studenata o tome da poslodavci cijene njihovo volontersko zalaganje.

Hipoteza 2: Prosječna ocjena na studiju povezana je sa stavom studenata da im volontiranje pomaže prilikom zapošljavanja nakon studija.

Nadalje, Pološki Vokić, Marić i Horvat navode kako brojna istraživanja pokazuju da religiozni pojedinci češće volontiraju od nereligioznih. „Ovo se objašnjava činjenicom da je u suštini svih religija svijeta pomaganje drugima“ (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013:232), stoga u radu želimo provjeriti sljedeće, odnosno hipoteza 2 glasi:

Hipoteza 3: Religiozniji studenti⁷ smatraju kako im članstvo može pomoći u dobivanju posla nakon završetka studija, za razliku od nereligioznih ili onih koji su ravnodušni spram religije.

Pološki Vokić, Marić i Horvat u svom radu spominju kako se „obrazovanje pokazalo varijablom koja utječe na volonterski angažman pojedinca“ (2013:232), a Ledić (2007) je pokazala kako je obrazovanje varijabla koja najviše razlikuje ispitanika u stavovima o volontiranju, stoga postavljamo hipotezu kojom želimo provjeriti je li obrazovanje roditelja povezano s formiranjem stavova studenata volontera:

Hipoteza 4: Studenti članovi studentske udruge čiji su roditelji višeg obrazovanja skloniji su formiranju pozitivnog stava o povezanosti članstva s budućim zaposlenjem od studenata čiji roditelji nisu visokoobrazovani.

Prema hipotezi koju su u svom radu iznijele Pološki Vokić, Marić i Horvat, a koja glasi: „motivacija za volontiranje statistički se značajno razlikuje s obzirom na spol ispitanika“ (2013:233), postavljamo sljedeće hipoteze:

Hipoteza 5: Studentice češće od studenata ulaze u studentsku udruhu kako bi se osjećale korisnije.

⁷ Oni studenti koji su na pitanje o važnosti religije u životu odgovorili kako im je ista veoma važna ili važna.

Hipoteza 6: Studentice češće od studenata ulaze u studentsku udrugu kako bi prevladale osobne probleme.

Nadalje, Ledić je u svom radu iz 2007. godine utvrdila kako imovinski status nije povezan s volontiranjem, odnosno kako je samoprocijenjeni imovinski status ispitanika najslabije povezan s općenitim stavovima o volontiranju, stoga postavljamo sljedeću hipotezu kako bismo provjerili navedeno:

Hipoteza 7: Imovinski status studenata nije povezan sa stavom studenata o pozitivnom utjecaju članstva u studentskim udrugama s budućim zapošljavanjem.

2.4. Metoda prikupljanja podatka

Metoda provedbe istraživanja za ovaj diplomski rad podijeljena je u dvije faze istraživanja, pri čemu polustrukturirani intervju čini prvu fazu istraživanja. Nakon toga slijedi druga faza u kojoj je izvršeno anketno istraživanje. Odabrani su individualni intervjui zbog dobivanja dubine odgovora te je odabrana tehnika polustrukturiranog intervjuja jer omogućava slobodu izražavanja sudionika, odnosno zbog zadanih, ne strogo strukturiranih pitanja, sudionici su slobodni iznositi svoja mišljenja i iskustva, što se zapravo ovim istraživanjem i traži. Intervjui su snimljeni diktafonom na mobitelu (Samsung Galaxy S10) uz pomoć online „voice recordera“ dostupnog na poveznici <https://online-voice-recorder.com/> te kasnije obrađeni u programu MAXQDA kako bismo dobili kodove i zajedničke kategorije za lakšu i kvalitetniju obradu te analizu podataka. Intervjui su provedeni u razdoblju od 30. ožujka do 28. travnja 2020. godine.

Nadalje, u drugoj fazi istraživanja su podaci potrebni za pisanje diplomskog rada prikupljeni provođenjem online anketnog upitnika. Poziv na sudjelovanje i poveznica na upitnik objavljeni su na društvenim mrežama (Facebook, WhatsApp) i poslani putem email adresa dostupnih na web stranicama udruga. Upitnik sadrži većinom zatvoreni tip pitanja koja omogućavaju lakšu obradu i usmjeravaju ispitanika prilikom odgovaranja na pitanja. Usprkos nedostacima ankete, kao što su npr. nemogućnost kontroliranja anketne situacije i velika autoselekcija ispitanika, smatramo da dobiveni rezultati vode k određenim zaključcima. Anketa je napravljena u Google formi. Online anketni upitnik bio je objavljen na prethodno spomenutim platformama od 14. do 29. lipnja 2020. godine. Nažalost, odaziv je bio relativno slab te je bilo potrebno nekoliko puta slati podsjetnike i molbe za ispunjavanjem ankete. Pretpostavljamo kako je odaziv bio slab zbog ispitnih rokova i situacije s COVID19.

2.5. Populacija i plan uzorka

Sudionici istraživanja su studenti članovi studentskih udruga u Hrvatskoj. Neke od autorici dostupnih udruga su eSTUDENT, Financijski Klub, AEGEE i AIESEC. Ostvareni broj intervjuja je deset, a ispunjenih anketa je 145. Populacija iz koje se podaci uzorkuju su hrvatski studenti koji su ove ili prethodne akademske godine bili aktivni članovi neke studentske udruge u Hrvatskoj. Karakteristike sudionika relevantne za istraživanje su:

- status studenta u tekućoj akademskoj godini (2019./2020.) u Hrvatskoj;
- članstvo u hrvatskoj studentskoj udruzi u tekućoj (2019./2020.) ili prošloj (2018./2019.) akademskoj godini.

Osnovni skup iz kojeg je uzorak anketnog upitnika izabran su studenti članovi studentskih udruga na području Hrvatske. Način izbora uzorka je prigodni neprobabilistički uzorak te uzorak snježne grude jer, što se tiče kvantitativnog dijela istraživanja, anketa je bila dijeljena na društvenim mrežama od strane poznanika i kolega. Poziv i preporuka za dijeljenje putem društvenih mreža bili su sastavljeni pažljivo i u obliku koji je jednostavan za copy&paste i koji je jednostavan za dijeljenje.

Autorica diplomskog rada je do prvih sudionika prve faze, odnosno kvalitativnog dijela istraživanja, došla osobnim putem, tj. mrežom poznanstava (članovi udruge eSTUDENT⁸). Podaci potencijalnih sudionika su djelomično javno dostupni (potpisani su Ugovori o volontiranju i studenti su većinom članovi aktivnih Facebook grupa koje se mogu relativno lako pronaći). Bez obzira na navedeno, osobni podaci sudionika nisu nigdje navedeni. Intervjuiranjem prvih nekoliko sudionika, autorica je uspjela proširiti kontakte na druge studentske udruge metodom snježne grude.

Regrutacija ispitanika druge faze istraživanja (onog kvantitativnog) provedena je objavljivanjem online ankete u Facebook grupe dostupne autorici (primjerice, grupe studentskih domova u Hrvatskoj, eSTUDENT grupa za bivše i sadašnje članove i slično) te je podijeljena unutar WhatsApp grupa i dostupnih kontakata bitnih za provođenje ankete. Autorica diplomskog rada objavila je online anketu u spomenute grupe na Facebook-u i WhatsApp-u. Također, anketa je bila podijeljena i putem email adresa studentskih udruga u Hrvatskoj, a podatke o primateljima smo pronašli na dostupnim web stranicama udruga (primjerice, AEGEE, AIESEC i sl.). Pretpostavka kako će najveći postotak ispunjenosti biti

⁸ Odabiru ove Udruge prethodilo je spomenuto dvogodišnje članstvo te poznanstvo trenutnih i bivših članova što je utjecalo na uzorkovanje i istraživanje.

za članove eSTUDENT udruge u Zagrebu (zbog mreže poznanstava autorice) je i ostvarena. Željeli bismo napomenuti kako je sama priroda kvalitativnog istraživanja takva da su rezultati pristrani te to treba uzeti u obzir. Upravo smo zato izabrali miješanu metodu istraživanja kako bismo eventualnu pristranost u intervjuima, provjerili nepristranošću ankete. „Potpuno je jasno da bi nepristrane rezultate mogli osigurati samo reprezentativni, probabilistički izabrani uzorci ukupne populacije na koju se poopćavaju rezultati“ (Lamza Posavec, 2004:111).

2.6. Karakteristike mjernog instrumenta

Protokol polustrukturiranog intervjua se sastoji od četiri kategorije pitanja (uvodna, pitanja vezana uz ciljeve i uloge u studentskoj udruzi, prednosti i nedostaci članstva te očekivanja i zadovoljstvo). Kategorije su okvirne i služe za sistematiziranje postavljanje pitanja. Uvodna pitanja tiču se razloga volontiranja, odnosno priključenja udruzi te tehničkih pitanja (kako, kada su sudionici pristupili udruzi). Kategorija ciljeva se tiče pitanja tipa studentove funkcije u udruzi, utjecaj istoga na osobni i profesionalni razvoj i slično. Zatim slijedi kategorija nedostataka i prednosti u kojoj se studente moli da iskreno daju svoj stav o istome. Naposljetku, u kategoriji očekivanja i zadovoljstva želimo saznati koje vještine su studenti stekli članstvom, jesu li generalno zadovoljni, bi li preporučili navedeno iskustvo poznanicima i slično. Pretpostavljeno trajanje intervjua bilo je 20-30 minuta, a prosječno trajanje je 25 minuta.

Istraživački instrument korišten u kvantitativnom istraživanju je online anketni upitnik koji se sastoji od 32 pitanja podijeljenih u nekoliko kategorija. Nakon informativnog pristanka na sudjelovanje u anketnom upitniku, slijede pitanja koja se tiču članstva u udruzi (primjerice koja studentska udruga je u pitanju, kojom strukom se ista bavi i slično), utjecaj udruge na studenta (osobno, na obitelj i prijatelje i slično), fakultetsko ozračje, razlozi volontiranja, okvirno vrijeme uloženo u volontiranje. Anketa završava skupom sociodemografskih pitanja (spol, dob, obrazovanje roditelja, imovinsko stanje, prosjek ocjena i slično). Pitanja koja mjere koliki je utjecaj udruga imala na volontera osobno, na razvoj socijalnih vještina, networking i okolinu; pitanja o stavu prema udrugama (koliko se ispitanik slaže ili ne slaže), a koja se tiču stava o tome koliko su udruge etične po pitanju raspolaganja novca, vidljivosti pravih ciljeva udruga i sl. te otvoreno pitanje o tome koje je prioritetno područje djelatnosti udruge u kojoj ispitanik djeluje (pitanja broj 2-4), preuzeta su iz rada „Ulaganje ili rasipanje? Društveni i gospodarski učinci podršci inicijativama i projektima u području demokratizacije i razvoja civilnog društva“, autora Brajdić Vuković, Ančić i Domazet (2014). Pitanja koja

mjere stavove o fakultetskom ozračju i mjera slaganja, odnosno neslaganja s nekim razlozima ulaska u udrugu te pitanja o obrazovanju roditelja, političkoj i vjerskoj orijentaciji ispitanika, samoprocijenjeni imovinski status i prosjek ispitanika (pitanja broj 11-12 i 27-32), napisana su na temelju pitanja navedenih u diplomskom radu autorice Magdić pod nazivom „Civilni aktivizam studenata diplomskih studija društvenih fakulteta“ iz 2015. godine. Nadalje, pitanja o prethodnom volonterskom iskustvu (pitanja broj 9 i 10 u kojima se ispitanika pita je li imao volontersko iskustvo prije ulaska u trenutnu udrugu i ako je, koliko dugo je to volontiranje trajalo) dijelom su preuzeta iz istraživanja „Volontiranje studenata u Zagrebu u komparativnom kontekstu“, autora Zrinščak, Lakoš, Handy, Cnaan, Brudney, Haski-Leventhal, Holmes, et al. iz 2012. godine. Anketa je napravljena u Google obrascu. Sva pitanja označena simbolom zvjezdice (*) bila su obavezna pitanja koja se ne mogu preskočiti. Spomenuti upitnik je u prilogu rada.

Sudionici su od početka istraživanja bili obaviješteni kako su sudjelovanjem u istraživanju njihovi podaci zaštićeni od treće strane te kako njihovi podaci nisu i neće biti otkriveni. U istraživanju nije otkriven identitet ispitanika. Zjamčena je potpuna sigurnost podataka, isti će se čuvati u tajnosti, bit će zaštićeni šiframa i koristit će se samo u svrhe istraživanja. Također, sudionike smo uputili u svrhu, ciljeve i temu istraživanja, načine provođenja i mogućnost neodgovaranja na pitanja ili odustanka od samog istraživanja ako uvide da to ipak nije za njih. Razlog za odustanak nije potreban. Tekst za dobivanje informativnog pristanka je poslan svakom sudioniku nakon dobivanja pristanka za sudjelovanjem u istraživanju. Online anketni upitnik započinje informiranim pristankom u kojem se garantira anonimnost ispitanika anketnog istraživanja te zaštita povjerljivosti prikupljenih podataka. Anketa je anonimna i ni na koji način nije moguće saznati identitet ispitanika, niti je to bitno za diplomski rad.

Za prvu fazu istraživanja, koristili smo otvoreni tip pitanja kako ne bi bilo sugestije od strane istraživačice i kako bi se dobili što detaljniji i dublji uvidi u istraživački problem, te kako bi se sudionici dovoljno opustili i shvatili da se traže samo njihove riječi i iskustva. Podaci dobiveni metodom intervjua prikupljeni su snimanjem razgovora pomoću diktafona na mobitelu. Nakon toga, autorica diplomskog rada je transkribirala i kodirala podatke, odnosno pronašla ključne teme i zajedničke karakteristike svih intervjua kako bi se mogli donijeti zaključci. Za drugu fazu istraživanja, anketa je bila objavljena u grupama na društvenim mrežama te podatak o imenu i prezimenu ispitanika nije bitan za istraživanje te se isti nigdje

ne spominje. Autorica diplomskog rada nije ni na koji način provjeravala tko je ispunio anketu i svi podaci su obrađeni samo u svrhe pisanja diplomskog rada. Također, podaci uzeti individualno (zasebno za svakog ispitanika) nemaju svrhu i nisu korisni za diplomski rad, stoga su u obzir uzeti jedino grupni, konačni rezultati. Identitet ispitanika nije poznat autorici te sustav nije prikupljao IP adrese. Prilikom izvještavanja i arhiviranja podataka izbjegava se prikazivanje kombinacija varijabli iz kojih je moguće prepoznati ispitanike. U diplomskom radu ne navode se informacije koje mogu otkriti identitet sudionika, odnosno citati su pažljivo birani s obzirom na to obećanje.

3. Prikaz rezultata i rasprave istraživanja

3.1. Kvalitativno istraživanje

3.1.1. Provjera teorijskih pretpostavki

Podaci dobiveni intervjuiranjem deset studenata su obrađeni u programu MAXQDA te kodirani kako je ranije navedeno. Kodove smo grupirali u kategorije koje su objašnjene i razrađene u idućih pet poglavlja koristeći se interpretativnom fenomenološkom analizom, pri čemu je osnovni fokus stavljen na individualno doživljavanje pojava i interpretacije događaja. Što se tiče ranije postavljenih teorijskih pretpostavki, temeljem odgovora koje smo zabilježili i obradili te niže pojasnili, zaključujemo sljedeće:

Teorijska pretpostavka 1 koja navodi *Studenti članovi studentske udruge koji trenutno (u vrijeme provođenja istraživanja) rade studentski posao uz studij imaju pozitivni stav o povezanosti članstva s budućim zaposlenjem, odnosno smatraju kako im volontiranje može pomoći prilikom zapošljavanja* je djelomično potvrđena. Za vrijeme intervjuiranja, sedam od deset sudionika radi studentski posao, od toga njih troje smatra kako im je volontersko iskustvo pomoglo u dobivanju tog studentskog posla, dok njih šestero smatra kako će im volontersko iskustvo pomoći u budućem zapošljavanju nakon završetka studija.

Nadalje, teorijska pretpostavka 2 koja glasi *Studenti članovi studentske udruge koji imaju prethodno volontersko iskustvo imaju pozitivni stav o povezanosti članstva s budućim zaposlenjem, odnosno smatraju kako im volontiranje može pomoći prilikom zapošljavanja*, djelomično je potvrđena, ali s ograničenjem pri donošenju tog zaključka zbog vrlo malo podataka koji su prikupljeni kako bi se ona zapravo provjerila. Prethodno volontersko iskustvo imala su tek dva sudionika istraživanja i oba navode kako ih je prethodno iskustvo svakako navelo da se ponovno priključe studentskoj udruzi, međutim samo jedan od to dvoje sudionika pokazuje izrazito pozitivan stav prema povezanosti volontiranja i budućim zaposlenjem, dok druga sudionica smatra da to ovisi o tome koliko volonter bude uključen u zajednicu i povezan s drugim volonterima. Zaključili bismo kako iskustvo prvog sudionika potvrđuje tezu druge sudionice, odnosno, prvi sudionik je imao pozitivno iskustvo, dobru uključenost u zajednicu i povezanost s drugim volonterima. Prvi sudionik svojim primjerom potvrđuje teorijsku pretpostavku 2, dok je teza druge sudionice nalaz.

Konačno, treća teorijska pretpostavka - *Članovi studentskih udruga smatraju kako im članstvo može pomoći u dobivanju posla nakon završetka studija* – je djelomično potvrđena

jer je nalaz da kod nekih sudionika jest tako, a kod nekih nije. Prema odgovorima sudionika, moguće je da je to povezano sa strukom jer je jedna sudionica izrazila ideju kako je navedeno povezano sa strukom studenata, a jedan sudionik ne vjeruje da članstvo i volontiranje mogu pomoći s budućim zapošljavanjem.

3.1.2. Razlozi i motivacija za ulazak u udrugu

Glavni razlozi za ulazak u studentsku udrugu su upoznavanje novih ljudi i druženja, radoznalost (*„jer sam htio vidjeti kako je to biti u studentskoj udruzi, što mogu tamo naučiti“*⁹), nadopuna životopisa te stjecanje novih i nadopuna prethodnih vještina. Primijetili smo često korištenje izraza „obični student“ u nekoliko intervjua te smatramo bitnim uvrstiti to u analizu. Sudionici su se izrazom koristili kada su opisivali motiv ulaska u udrugu te kako bi se razlikovali od ostalih kolega koji nisu volonteri. Sudionica07 slikovito navodi kako *„vidiš da nisi samo student koji samo uči doma i ništa drugo ne radi“*. Prenosimo tri citata tri različita sudionika kako bismo pokazali važnost osjećaja veće svrhe, korisnosti i rada na sebi kod studenata.

„Kako je utjecalo na mene kao osobu – osjećala sam se jako produktivno i dobro, dalo mi je više volje jer samo biti na faksu i učiti je nešto, ne motivira me tako kao kad radim nešto izvan što mi se sviđa iz mog područja... nisam samo učila i osjećala sam se dobro.“ (Sudionica07)

„Nekako preko studiranja sam bio samo student, a ovako sam dobio neku priliku da možda radim neke stvari koje nisu toliko studentski koncipirane.“ (Sudionik02)

Također bismo htjeli naglasiti kako nisu svi spomenuti na zadnjoj godini studija, primjerice, Sudionica10 je na trećoj godini.

„Motiv mi je bio da nešto napravim više, bila sam obični, ajmo reći student pa sam poželjela na neki način djelovati jer sam do sada uglavnom slušala predavanja pa sam poželjela biti netko tko će to sve organizirati, tko će sudjelovati ajmo reći s druge strane u tom svemu. Nekako biti proaktivnija, to mi je bio cilj.“ (Sudionica10)

⁹ Sudionik03.

Razlozi ulaska u udrugu koji su se najčešće navodili među sudionicima kvalitativnog istraživanja su želja za upoznavanjem novih ljudi i stjecanje novih iskustava – isto navodi svih deset sudionika:

„Bilo mi je bitno dobiti neko iskustvo i biti kao aktivna u nečemu i to sam zapravo i postigla, znači osjećala sam se korisno. Osjećala sam se da radim nešto, znači nešto prema van, da ja radim nešto za druge, ne da samo pasivno upijam znanja. Skupiti iskustvo, to definitivno da“.

(Sudionik10)

Također ističu višak slobodnog vremena i činjenicu kako su trenutno na zadnjim godinama studija i/ili na apsolventskoj godini te pretpostavljamo kako je većina sudionika na zadnjim godinama studija što ukazuje na to da se studenti većinom prijavljuju u udruge kada imaju manje obaveza na fakultetu i kada su zreliji kao osobe u odnosu na mlađe kolege na studiju. U prilog tomu ide izjava jednog sudionika koji kaže da *„inače možda da nisam imao toliko vremena možda ne bih sudjelovao, ali ovako, to mi je bila prednost“*¹⁰. Isto je bilo za očekivati i taj nalaz ne iznenađuje. Nadalje, neki sudionici navode kako su neko vrijeme pratili rad udruge u kojoj su trenutno te da ih je zainteresiralo područje rada (primjerice financije, biologija i priroda i sl.) i htjeli su se okušati u tome. Željeli bismo napomenuti kako su neki sudionici u udrugu ušli slučajno jer su za nju čuli ili jer svi kolege studenti s odsjeka postanu članovi.

Dosta sudionika navodi kako su ih prijatelji i kolege nagovorili i potaknuli na prijavu u udrugu čime možemo zaključiti kako studenti volonteri koji su zadovoljni svojim iskustvom žele to iskustvo prenijeti i na druge, a to govori o korisnosti i velikom utjecaju (bilo osobnom ili profesionalnom) na studente. „Model civilnog voluntarizma ... kao jedna od teorija civilne zauzetosti kao važnu odrednicu uključivanja u aktivnosti ... naglašava važnost mobilizacije, odnosno izravan poziv bliske osobe ili poznanika smatra se važnim pokretačem individualnog uključivanja u aktivnosti u zajednici zauzetosti“ (Franc, Šakić, Šalaj, Lalić i Kunac, 2006:17).

¹⁰

Sudionik02.

Nastavno na prethodno spomenuto, sudionici koji imaju prethodno volontersko iskustvo navode kako im se iskustvo timskog rada te samo volontersko iskustvo izrazito dojmilo pa je i to bio jedan od razloga za ulazak u novu udrugu:

„Pa imao sam već iskustva u nekom volonterskom radu, organizaciji sportskih natjecanja većinom i to mi se dosta svidjelo – društvo koja se stvori, onako zanimljiva je atmosfera kad svi rade u nekom zajedničkom cilju i projektu.“ (Sudionik03)

Nadalje, nekoliko studentica navelo je kako su se htjele odmaknuti od studija i učenja te učiniti još nešto i biti produktivnije. Sljedeća sudionica vrlo detaljno navodi kako je htjela izaći iz rutine i iskusiti nešto novo uz predavanja i studij te je željela rasti i raditi na sebi. Sličan razlog, odnosno motiv za volontiranje navode autorice kada spominju razlike između volontera i nevolontera zaključujući kako se „neki ljudi uključuju u volonterske aktivnosti jer smatraju da im to može pomoći da poboljšaju svoje raspoloženje, te da ih može učiniti sretnima“ (Bogdanović, Ivanišević i Mušinović, 2013:48). Isto možemo iščitati iz njenog citata kojeg prenosimo u cijelosti kako bismo bolje dočarali razlog ulaska u udrugu:

„... jedan od glavnih motivatora bilo upravo to, da imam neki balans, da nisam posvećena samo faksu nego da imam tako nešto čime mogu razbiti rutinu. ... Prvenstveno mi je bilo da rabijem malo rutinu i da imam u životu malo raznolikosti, šarolikosti pogotovo jer me zanima znanost, biologija, priroda, a drugo je bilo naravno iskustvo jer čim više si izložen stvarima koje manje znaš i neke nove okoline, upoznaš nove ljude, više rasteš, više toga učiš o sebi i o drugima, stječeš neka nova znanja i vještine.“ (Sudionica04)

Neki sudionici su se pak učlanili jer su smatrali kako će im to omogućiti pronalazak posla nakon završetka studija:

„... iz razloga što sam htio upoznati nove ljude i htio sam neka nova iskustva i možda nešto od toga što ću naučit će mi pomoći kasnije u zapošljavanju u nekoj firmi jer je udruga koncipirana na način da

suradujemo s tvrtkama i odmah s fakulteta čovjek može prijeći u radni odnos s nekom od njih.“ (Sudionik02)

Konačno, sudionici koji su se prijavili u udrugu koja je bliska njihovoj struci navode kako im je to dobra priprema jednog dana za stalni posao te kako je glavni razlog za prijavu bilo upravo to – stjecanje iskustva prije završetka studija i početka stalnog zaposlenja:

„Pa to mi je bila prilika da malo u praksi znači vidim kako će izgledati moje zanimanje jednog dana, čisto da eto volontiram negdje u svojoj praksi u budućem zanimanju.“ (Sudionik06)

3.1.3. Utjecaj članstva na studente

Na upit kako je članstvo, odnosno volontiranje utjecalo na studente u osobnom i profesionalnom smislu, dobivamo gotovo identične odgovore, što smo zapravo i očekivali. Studenti navode kako su razvili osjećaj za organiziranje vlastitog vremena što im je kasnije bilo korisno za planiranje dana za učenje, odlazak na predavanja, posao i druženja. Također spominju priliku za networking, odnosno povezivanje s drugim ljudima sličnih, ali i različitih interesa te priliku za timskim radom što neki na studiju nemaju jer imaju većinom samostalni rad. Izlazak iz zone komfora je sljedeći dobitak i prednost koju studenti volonteri navode:

„... prednost je što dobijem iskustvo prije posla, dobila sam ovdje iskustvo prije nego sam se zaposlila i završila faks. Što sam upoznala veliku mrežu ljudi, networking, konektanje, prijateljstva, poznanstva, rad u timu, rad na području koje ti nije možda na prvu toliko blisko, rad na sebi, izlazak iz komfor zone, baš velik, velik osobi rast, duševno bogatstvo, jedna velika doza sreće vlastite, ali ogromno iskustvo profesionalno i jedno ogromno iskustvo za dušu – od prijateljstva, poznanstva, druženja do radionica, konferencija, organizacije, baš rada, rada, rada.“ (Sudionica04)

Sudionica 10 navodi kako je „dobila dobru ajmo reći simulaciju budućeg rada... taj rad u timu“, dok Sudionik09 spominje kako je stekao znanja o raznim alatima za koje prije nije znao niti da postoje, primjerice alati za uređivanje teksta, fotografija, za planiranje i organizaciju i slično. Najčešći odgovor je bio da su se osjećali produktivno i motivirajuće:

„Nekako na to gledam kao na hobi pa nađem vremena.“ (Sudionik01)

Pozitivan stav prema uloženom vremenu uvelike doprinosi izvlačenju maksimuma iz volonterstva, što veoma detaljno pokazuje ova izjava jedne volonterke:

„Kao studentski posao je bio, samo volonterski rad. Moje free vrijeme koje sam odlučila posvetiti radeći na sebi, organizirajući razne stvari koje su uvelike pomogle i bile dobre za nekog drugog.“ (Sudionica04)

Većina studenata nisu „samo studenti“ već uz studij i rade pa smo ih upitali kako uspijevaju kombinirati obaveze studija, posla i ostaloga pri čemu se ponavlja spomenuta motivacija:

„Pa obaveza imam stvarno dosta i oduzimaju mi dosta vremena, ali opet nekako me ta unutarinja motivacija vuče da sam jednako zastupljen na svim područjima.“ (Sudionik09)

Također je bitno spomenuti razvoj timskog duha i dobivanje prilike rada s različitim tipovima ljudi, uz što je, naravno, moguće iskusiti neke poteškoće timskog rada, ali uz to dolazi prilika za razvoj i učenje te stvaranje kompromisa, kako navodi sljedeća sudionica:

„Moj profesionalni razvoj je bilo da je sve kako se uklopiš, bilo je nekih nezgodnih situacija, vidjela sam da se mogu razviti problemi iako ih nema i kako ih riješiti na neki, ajmo reći, profesionalni način. Tako da, više tako nešto. Dobila sam uvid kakvi svi mogu biti problemi unutar tima, kako se nositi s njima.“ (Sudionica07)

Nadalje, studenti naglašavaju razvoj kreativnosti, upravljanja skupinom ljudi, dobivanje uvida kako otprilike izgleda vođenje tima, prezentacijske, govorničke i pregovaračke vještine, te, kako Sudionik01 navodi, mogućnost i priliku za znanjem kojeg ne mogu dobiti na matičnom fakultetu:

„Neke stvari koje se na faksu ne rade ili se rade teoretski samo i još uz to što ne studiram to čime se udruga bavi pa mi je s te strane još više

koristilo jer imam priliku naučiti nešto što prosječan student van tog područja nema priliku naučiti.“ (Sudionik01)

Prethodna iskustva su veoma korisna za budući posao nakon završetka studija, međutim većina sudionika navodi kako je stjecanje svih tih iskustava dovelo do nečega što im zapravo najviše može pomoći u studiju i budućem poslu, a to je povećanje samopouzdanja koje onda pozitivno utječe na obavljanje zadataka:

„...baš zbog toga što se razvijaju prezentacijske vještine i te neke govorničke i to, djeluje na osobu tako da imate više samopouzdanja, a i sigurniji ste u ono što radite.“ (Sudionik01)

Povećavanje samopouzdanja i rad na sebi utjecali su na to da sudionici postanu otvoreniji prema novim iskustvima i sigurniji u sebe te stjecanje novih vještina za koje prije nisu pretpostavljali da bi se time mogli baviti:

„I više je tako utjecalo na osobu jer sam se npr. više otvorila, malo sam se oslobodila nekih strahova, npr. straha od javnog nastupa i takve stvari. Dakle postala sam otvorenija, slobodnija, manje sramežljiva recimo.“ (Sudionica05)

Volontiranje zahtijeva ulaganje dodatnog vremena, a to uz predavanja i fakultetske obaveze može biti previše posla i negativno utjecati na ocjene i sam studij, što su sudionici spomenuli kao jedan od mogućih nedostataka, odnosno mana članstva u studentskoj udruzi i volontiranja:

„A što se tiče nedostatka, pa ne znam, u ovom trenutku možda samo to volontiranje ako baš previše iziskuje vremena i ako je nekom zahtjevan fakultet može utjecati vjerojatno na njegov uspjeh prilikom studiranja.“ (Sudionik08)

3.1.4. Povećava li volontersko iskustvo mogućnost zapošljavanja?

Neki sudionici navode kako im je članstvo omogućilo upoznavanje ljudi koji će im vjerojatno u budućnosti biti kolege na poslu, a to smatraju prednošću.

„I imao sam priliku upoznati ljude koje inače ne bih mogao upoznati, a neki od njih će mi vrlo vjerojatno biti kolege na poslu ili u mojoj firmi ili u industriji pa ono, to se čini kao plus“. (Sudionik01)

Također, sudionik 08 se zapravo uključio u jednu aktivnost udruge zbog mogućnosti ostvarivanja kontakata te je udruga usko povezana s njegovom strukom. Spominje kako mu ti kontakti mogu biti korisni prilikom pisanja diplomskog rada:

„Uključio sam se sad bio u organizaciju kongresa jer je ujedno to povezano s temom mog diplomskog rada i u samoj organizaciji sam upoznao određene profesore s drugih fakulteta koji mi isto mogu pripomoći, tj. rekli su mi, ostvarili smo neki kontakt i mogu mi pomoći, rekli su da ako budem nešto trebao da se slobodno mogu obratiti“. (Sudionik08)

Većina sudionika smatra kako članstvo u studentskoj udruzi, odnosno volontiranje nekog tipa pomaže u dobivanju (studentskog) posla. Jedan sudionik je u vrijeme intervjuiranja dobio posao te navodi:

„... možda bi posao dobio i bez članstva u udruzi, ali ovako me gledaju nekako kao kompletniju i ozbiljniju osobu“. (Sudionik01)

Gotovo svi sudionici smatraju da im je volontiranje *„jako dobra odskočna daska za zapošljavanje“*¹¹ jer *„u globalu nije puno studenata član neke udruge pa vjerujem da se to mora cijeliti“*¹². Nadalje, sudionik koji za vrijeme studija radi studentski posao na puno radno vrijeme, spominje kako je zapravo na poslu dobio preporuku za učlanjenje u studentsku udrugu jer je većina njegovih kolega bila u toj udruzi te zaključuje kako volontiranje i članstvo *„definitivno vrijedi prilikom dobivanja posla“*¹³. Jedan sudionik je priznao kako nema visoke ocjene na studiju, ali da ga to previše ne muči jer *„poslodavci ipak biraju osobe s možda nižim prosjekom, ali s više tog volonterskog i radnog iskustva“*¹⁴.

¹¹ Sudionik02.

¹² Sudionik01.

¹³ Sudionik03.

¹⁴ Sudionik09.

S druge strane, manji dio studenata navodi kako prethodno nije uvijek slučaj, odnosno da poslodavci ne cijene uvijek volontiranje te da to ovisi o kojoj se struci radi. Također, studentica koja je volontirala u udruzi koja djeluje na europskoj razini navodi da se u Hrvatskoj slabije cijeni studentsko volontiranje u usporedbi s ostatkom Europe (posebice naglašava zapadnu i sjevernu Europu), a isto zaključuje nastavno na iskustvo koje je imala na volonterskom putovanju:

„U ovom slučaju mislim da je to povezano sa strukom. Ali općenito mislim baš za Hrvatsku da se premalo cijeni zapravo volontiranje u udruzi u odnosu na ostatak Europe. To mogu reći jer sam upoznala te sve ljude iz cijele Europe zapravo i vidim kako se kod njih drugačije na to gleda, vidim da se kod njih više to cijeni.“ (Sudionica05)

Bilo bi zanimljivo provjeriti navedenu izjavu te usporediti iskustva i stavove studenata članova studentskih udruga u drugim europskim zemljama.

Nekolicina studenata spominje kako sama „korist“ od volontiranja ovisi koliko i koje ljude student član udruge upozna te koliko bude uključen u zajednicu za vrijeme volontiranja. Jedan sudionik navodi kako nije siguran koliko samo članstvo utječe na povećavanje šansi za zapošljavanje nakon studija, navodeći:

„Pa i da i ne. Da ako upoznemo neke osobe koje nam mogu pomoći, ali da to napišem u životopis, mislim da to baš i ne. ... mislim svatko se ipak na kraju snalazi na svoj način.“ (Sudionik08)

Odgovori sudionika pokazuju kako neki studenti volonteri smatraju da će im volontersko iskustvo i trud koji su uložili u studentsku udruhu ipak pomoći prilikom zapošljavanja jednog dana, ako ništa drugo jer će biti samopouzdanije i sigurnije osobe zbog stečenih, barem osnovnih, iskustava potrebnih za posao. Također je bitno spomenuti kako je većina studenata na pitanje *Je li članstvo potaknulo razmišljanje o budućoj karijeri?* odgovorila potvrdno navodeći kako su počeli promišljati o budućnosti i potencijalnom zanimanju nakon završetka studija te da im je iskustvo volontiranja otvorilo neke nove vidike i pokazalo im za što su sve sposobni i na kojim „manama“ trebaju poraditi:

„Dobila sam bolju sliku o tome pa sam svjesna nekih možda zahtjevnosti pa sad na meni ostaje hoću u budućnosti se pozabaviti time pa ići malo težim putem, znači popraviti neke stvari i raditi nešto zahtjevnije ili ću zapravo biti što bolja u čemu već jesam.“ (Sudionica10)

3.1.5. Preporuke

Tijekom intervjuiranja smo željeli saznati bi li sudionici preporučili prijateljima i poznanicima da se prijave u neku studentsku udrugu ili općenito da negdje volontiraju. Dobili smo pozitivne odgovore te je jedan sudionik svojim odgovorom jednostavno sročio prednosti i mane u dvije rečenice:

„Jednostavno, uči će u neku zajednicu gdje se mogu ili negdje zaposliti ili naći prijatelje ili se mogu samo zabaviti. Mislim, na kraju dana oni uvijek mogu odustat od te udruge tako da nije nikakva ono obaveza trajna“.
(Sudionik02)

Zaključujemo kako su studenti ugodno iznenađeni stečenim vještinama i iskustvima koja su dobili za vrijeme članstva u udruzi te svakako preporučuju prijateljima i ostalim kolegama studentima da prožive isto. Bez obzira na stav o utjecaju volontiranja na buduće zaposlenje – u smislu pomaže li im ili ne te kako poslodavci gledaju na njihovo volontersko zalaganje uz studijske obveze, svi sudionici imaju sličnu poruku za kolege koji se dvoume i razmišljaju o dodatnoj aktivnosti uz fakultet:

„Svakako se uključi jer ćeš steći jednu veliko iskustvo, upoznati veliku mrežu ljudi koja ti može pomoći jednog dana pri zapošljavanju, a da ti ne pomogne u zapošljavanju, pomoći će ti za život jer ćeš upoznati prekrasne prijatelje i upoznati jednog novog sebe“. (Sudionica04)

3.1.6. Ograničenja kvalitativnog dijela istraživanja

Neki sudionici su se koncentrirali na samu udrugu u kojoj djeluju, posebice kod pitanja o manama i prednostima članstva/volontiranja i tu nismo dobili dovoljno dobre odgovore jer odgovori nisu općeniti nego se mogu primijeniti samo na specifičnu udrugu. Kao pokušaj sprječavanja toga u daljnjim intervjuima, istraživačica je prije snimanja i za vrijeme predstavljanja teme i svrhe istraživanja sudionicima dala uputu da slobodno pričaju općenito i

kako žele, ali da se ne moraju fokusirati na vrednovanje vlastite udruge, ali da, ako o tome budu davali izjavu, ista neće biti nigdje objavljena.

Kao neke od glavnih nedostataka bismo naveli one standardne poteškoće koje se javljaju prilikom intervjuiranja kako navodi autorica Lamza Posavec (Lamza Posavec, 2004). Kao najizraženiju bismo naveli nelagodu sudionika te smatramo kako su neki sudionici imali blagu tremu koja je moguća zbog pretpostavke da neće dati dovoljno dobe odgovore, iako im je prethodno naglašeno da pogrešni odgovori ne postoje. Također bismo nadodali kako je moguća da je nelagoda postojala zbog okolnosti u kojima su intervjui rađeni, odnosno putem telefona te nije postojao kontakt oči u oči i mogućnost „odobravanja“ za vrijeme intervjuiranja. Također se događalo da se sudionici ne mogu prisjetiti informacije koja je tražena, primjerice koliko sati su volontirali ili da detaljnije objasne razloge ulaska u udrugu, odnosno volontiranja. Nadalje, neki sudionici su odgovarali polovično i površno te čak i uz potpitanje nismo uspjeli dobiti opširniji odgovor. Razloge tomu vidimo u prethodno spomenutoj nelagodi i vrsti intervjuiranja zbog trenutne situacije s COVID19. Kao zadnje bismo spomenuli nekoliko primjera gdje su se sudionici pogubili u nevažnim pojedinostima i djelomično su skretali s teme. Takvi odgovori se većinom odnose na pitanja o manama i prednostima volontiranja te o tome što bi oni promijenili u udruzi, gdje su sudionici često pričali o atmosferi u timu, spominjući imena i slično. Zaključili bismo kako je pitanje o prijedlozima promjena u svom timu ili udruzi zbog toga bilo nepotrebno i većinom nije korisno. Željeli bismo napomenuti kako smo kod pitanja čime se bavi udruga, susret i rješavanje poteškoće/negativnog događaja te zadovoljstvo funkcioniranjem udruge i prijedlozi za poboljšanje dobili podatke koji se tiču specifične udruge u kojoj je sudionik volontirao te su povjerljivi i na kraju izbrisani. Pitanja su služila omogućavanju opuštanja sudionika i uspostavljanja bolje komunikacije s intervjuerom. S druge strane, primijetili smo kako su neki sudionici izrazito voljno i s oduševljenjem odgovarali na pitanja te su se s veseljem prisjećali i razmišljali o svojim iskustvima u udruzi, odnosno volontiranju.

S obzirom na veličinu i tip uzorka te primarno s obzirom na prirodu metode koja omogućava uvide u uzročno-posljedične veze, opise procesa, pravilnosti i sl., a ne omogućava kvantifikacije, nalazi se nažalost ne mogu generalizirati te nalazi o pretpostavkama tek predstavljaju preliminarne zaključke. Prijedlog budućih istraživanja je obuhvatiti dakako veći broj studenata, više različitih udruga i gradova u Hrvatskoj te možda napraviti usporedbu sa studentima koji nisu volontirali niti bili članovi neke studentske udruge, odnosno usporediti

njihov stav o tome pomaže li volontiranje prilikom dobivanja posla. Preporuka za daljnja istraživanja je da se kvalitativnim istraživanjima produbi razumijevanje nekih aspekta (postoji li povezanost prijašnjeg volonterskog iskustva i studentskog radnog iskustva s pozitivnim stavom da studentsko volontiranje pomaže prilikom dobivanja posla i sl.), a kvantitativnim onda ispitati zastupljenost pojedinih iskustava i postojanje statistički značajnih obrazaca (primjerice, postoji li razlika u stavovima s obzirom na struku studenata). Također, za vrijeme intervjuiranja sudionice 5, studentica je spomenula zanimljivu situaciju i misao kako se u Hrvatskoj nedovoljno cijeni volontiranje od strane poslodavaca te da je u drugim europskim zemljama to puno drugačije. Isto smatramo zanimljivim i vrijednim istraživanja u budućnosti kako bi se dobili uvidi i potencijalne razlike.

3.2. Kvantitativno istraživanje

3.2.1. Sociodemografske karakteristike ispitanika

U istraživanju je sudjelovalo 145 ispitanika iz Hrvatske, od toga 77 žena (53,1 %) i 66 muškaraca (45,5 %), dok su dvije osobe dale neprimjerene odgovore na navedeno pitanje. Najmlađi ispitanik ima 19 godina (njih troje), dok je najstarija jedna osoba od 33 godine. Najviše ispitanika ima 24 (njih 22,1 %) i 23 godine (njih 21,4 %). Što se tiče razine studija, ponuđeni odgovori su bili preddiplomski i diplomski studij, a razlika u postocima je velika. Ispitanika na diplomskom studiju ima 64,1 %, što zapravo ne iznenađuje jer smo očekivali kako će zreliji studenti više volontirati – zbog manje vremena provedenog na predavanjima i zbog zrelije naravi osobe.

U upitniku smo ponudili četiri kategorije veličine mjesta iz kojeg ispitanici dolaze te gotovo polovica njih dolazi iz velikog grada s više od 100 000 stanovnika. Slijede ispitanici iz manjeg grada (do 100 000 stanovnika), dok je podjednak postotak onih koji dolaze iz sela i manjeg mjesta do 10 000 stanovnika, odnosno po 13,8 % za selo i 14,5 % za manje mjesto.

Za obradu rezultata iznimno važno bilo je pitanje o najvišem obrazovanju roditelja. Ispitanici su mogli izabrati jedan od ponuđenih sedam odgovora¹⁵, odnosno sedam razina završenog obrazovanja koje je moguće u Hrvatskoj. Kako vidimo na slici 1. i 2., jednak postotak oba roditelja završio je fakultet (njih 24,8 %), dok je nešto više očeva (njih 11,7 %) završilo

¹⁵ Mogući odgovori su: „Bez školske spremne, nezavršena osnovna škola“ (stupac 1); „Završena osnovna škola“ (stupac 2); „Trogodišnja stručna škola“ (stupac 3); „Četverogodišnja srednja škola“ (stupac 4); „Viša škola“ (stupac 5); „Fakultet“ (stupac 6); „Specijalizacija, magisterij, doktorat“ (stupac 7).

specijalizaciju, magisterij ili doktorat, za razliku od majki (7,6 %). Višu školu završilo je podjednako majki i očeva, dok 44,1 % majki ima završenu samo četverogodišnju školu, u usporedbi s 33,8 % očeva.



Slika 1: Najviše obrazovanje oca.



Slika 2. Najviše obrazovanje majke.

Što se tiče samoprocijenjenog imovinskog stanja koje smo istraživali koristeći skalu od pet stupnjeva¹⁶, studenti u podjednakoj mjeri smatraju kako imaju nešto bolje imovinsko stanje od većine (njih 38,6 %) i kako nisu ni u boljoj ni u lošijoj situaciji (njih 40 %). Nešto lošije imovinsko stanje od većine drugih ima 11 % studenata, dok njih 9 % smatra kako su mnogo boljoj financijskoj situaciji od drugih. Što se tiče samoprocjene političke orijentacije, velika većina (44,8 %) studenata smatra kako su orijentirani prema centru, dok ih je nešto više orijentirano prema lijevo (26,9 %) za razliku od desno (17,9 %). S druge strane, izrazito lijevu političku orijentaciju ima 6,9 % studenata, dok se izrazito desno politički orijentiranim smatra njih 3,4 %, što je vidljivo na tablici 1.

Tablica 1: Samoprocijenjena politička orijentacija ispitanika.

Kako biste opisali svoju političku orijentaciju?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Izrazito lijevo	10	6.9	6.9	6.9
	Lijevo	39	26.9	26.9	33.8
	Centar	65	44.8	44.8	78.6
	Desno	26	17.9	17.9	96.6
	Izrazito desno	5	3.4	3.4	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Nadalje, željeli smo ispitati samoprocjenu religioznosti studenata ispitanika, a za to smo koristili tablicu od pet stupnjeva, odnosno bilo je moguće odabrati jedan od sljedećih odgovora: uopće mi nije važna, uglavnom mi nije važna, niti mi je važna niti nevažna, uglavnom mi je važna i izrazito mi je važna. Od toga, 37,9 % studenata smatra religiju važnom (uzevši u obzir odgovore „uglavnom mi je važna“ i izrazito mi je važna“). Relativno visok postotak od 29 % studenata smatra kako im religija uopće nije važna te 13,8 % studenata smatra kako im uglavnom nije važna, dok njih 19,3 % religiju ne smatra niti važnom niti nevažnom. Posljednje pitanje iz sociodemografskog skupa pitanja bilo je o prosjeku ocjena za što su studenti mogli odabrati jedan od prosjeka podijeljenih u sljedeće kategorije: 2.00–2.49, 2.50–2.99, 3.00–3.49, 3.50–3.99, 4.00–4.49, 4.50–5.00, a ukupne

¹⁶ Mogući odgovori su bili: „mnogo lošije od većine drugih, nešto lošije od većine drugih, ni bolje ni lošije od većine drugih, nešto bolje od većine drugih, mnogo bolje od većine drugih“.

rezultate vidimo na tablici 2 navedenoj ispod teksta. Najveći postotak studenata (njih 32,4 %) ima prosjek između 4.00 i 4.49, a slijede 3.50-3.99 (24,1 %) i 4.50-5.00 (20 %).

Tablica 2: Prosjek ocjena na studiju kojeg ispitanici trenutno pohađaju.

Koliki je Vaš prosjek ocjena na studiju koji trenutno pohađate?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2.00–2.49	3	2.1	2.1	2.1
	2.50–2.99	9	6.2	6.2	8.3
	3.00–3.49	22	15.2	15.2	23.4
	3.50–3.99	35	24.1	24.1	47.6
	4.00-4.49	47	32.4	32.4	80.0
	4.50–5.00	29	20.0	20.0	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

3.2.2. Provjera hipoteza

Nakon provjere normalnosti distribucije za sve hipoteze i varijable potrebne za provjeru hipoteza, utvrdili smo kako ista nažalost nije normalna ni za jednu varijablu, stoga ćemo se za provjeru svih sedam hipoteza osloniti na deskriptivnu statistiku i korištenje neparametrijskih testova. Kako bismo testirali normalnost distribucije, proveli smo Kolmogorov-Smirnov test na sljedećim varijablama: prosjek ocjena, samoprocjena važnosti religije, najviše postignuto obrazovanje roditelja, spol i samoprocjena imovinskog stanja. U našem slučaju p je manji od 0,05 ($p=0.00$), zaključujemo kako se distribucija rezultata u varijablama prosjek ocjena, samoprocjena važnosti religije, najviše postignuto obrazovanje roditelja, spol i samoprocjena imovinskog stanja statistički značajno razlikuje od normalne, što smo prikazali u tablici 3.

Tablica 3. Testiranje normalnosti distribucije Kolmogorov-Smirnov testom.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

		Koliki je Vaš prosjek ocjena na studiju koji trenutno pohađate?	Koliko je Vama osobno religija važna u životu?	Koje je najviše obrazovanje stekao Vaš otac?	Koje je najviše obrazovanje stekla Vaša majka?	Vaš spol?	Kako biste opisali svoje imovinsko stanje?
N		145	145	128	134	143	145
Normal Parameters ^{a,b}	Mean	4.39	2.83	2.3750	2.3582	1.46	2.3517
	Std. Deviation	1.254	1.477	.54700	.56732	.500	.69253
Most Extreme Differences	Absolute	.212	.183	.347	.333	.360	.301
	Positive	.112	.183	.347	.333	.360	.218
	Negative	-.212	-.164	-.280	-.274	-.321	-.301
Test Statistic		.212	.183	.347	.333	.360	.301
Asymp. Sig. (2-tailed) ^c		.000	.000	.000	.000	.000	.000
Monte Carlo Sig. (2-tailed) ^d	Sig.	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	99% Confidence Interval	Lower Bound	.000	.000	.000	.000	.000
		Upper Bound	.000	.000	.000	.000	.000

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

c. Lilliefors Significance Correction.

d. Lilliefors' method based on 10000 Monte Carlo samples with starting seed 92208573.

3.2.2.1. Hipoteza 1: Prosječna ocjena na studiju povezana je s pozitivnim stavom studenata o tome da poslodavci njihovo volontersko zalaganje.

Kako bismo provjerili hipotezu 1, odnosno provjerili postoji li statistički značajna povezanost između prosječne ocjene na studiju i pozitivnog stava studenata o tome cijene li poslodavci njihovo volontersko zalaganje, proveli smo hi-kvadrat test. Pozitivni stav studenata o tome cijene li poslodavci njihovo volontersko zalaganje ispitivali smo koristeći pitanje „Cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme studija“ s mogućnošću odgovora da/ne. Zbog prvotnog premalog broja ispitanika u nekoliko ćelija, varijablu „Prosječna ocjena“ rekodirali smo u tri kategorije (umjesto prvotnih šest) i to tako da ocjene 2.00-2.49 i 2.50-2.99 pripadaju prvoj kategoriji, ocjene 3.00-3.49 i 3.50-3.99 drugoj, a preostale ocjene (4.00-4.49 i 4.49-5.00) pripadaju trećoj kategoriji.

Hi-kvadrat testom smo utvrdili kako ne postoji statistički značajna povezanost, odnosno prosječna ocjena studija nije statistički značajno povezana sa stavom da poslodavci cijene volontersko zalaganje studenata ($\chi^2=0,226$, $df=2$, $p=0,893$). Isto je vidljivo u tablici 4. Detaljniju razradu ove hipoteze smo, radi preglednosti i povezanosti tema, iznijeli u sljedećem odlomku u kojem testiramo hipotezu 2.

Tablica 4. Testiranje povezanosti između prosječne ocjene na studiju i stava studenata o tome cijene li poslodavci njihovo volontersko zalaganje.

Cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme studija? * Koliki je Vaš prosjek ocjena na studiju koji trenutno pohađate? Crosstabulation

		Koliki je Vaš prosjek ocjena na studiju koji trenutno pohađate?			Total
		2.00–2.49; 2.50-2.99	3.00-3.49; 3.50-3.99	4.00-4.49; 4.50-5.00	
Cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme studija?	Ne.	Count	10	44	59
		% within Koliki je Vaš prosjek ocjena na studiju koji trenutno pohađate?	83,3%	77,2%	77,6%
		% of Total	6,9%	30,3%	40,7%
	Da.	Count	2	13	17
		% within Koliki je Vaš prosjek ocjena na studiju koji trenutno pohađate?	16,7%	22,8%	22,4%
		% of Total	1,4%	9,0%	11,7%
Total		Count	12	57	76
		% within Koliki je Vaš prosjek ocjena na studiju koji trenutno pohađate?	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	8,3%	39,3%	52,4%

3.2.2.2. Hipoteza 2: Prosječna ocjena na studiju povezana je s pozitivnim stavom studenata da im volontiranje pomaže prilikom zapošljavanja nakon studija.

Kako bismo provjerili postoji li statistički značajna povezanost između prosječne ocjene na studiju i pozitivnog stava studenata o tome cijene li poslodavci njihovo volontersko zalaganje, također smo proveli hi-kvadrat test. Ova hipoteza uključuje anketno pitanje koje glasi „Hoće li Vam iskustvo u volontiranju/u udruzi koje ste do sada stekli pomoći prilikom zapošljavanja nakon studija?“ s mogućnošću odgovora hoće/neće. Kao i kod prethodne hipoteze (hipoteze 1), napravili smo rekodiranje varijable „Prosječna ocjena“.

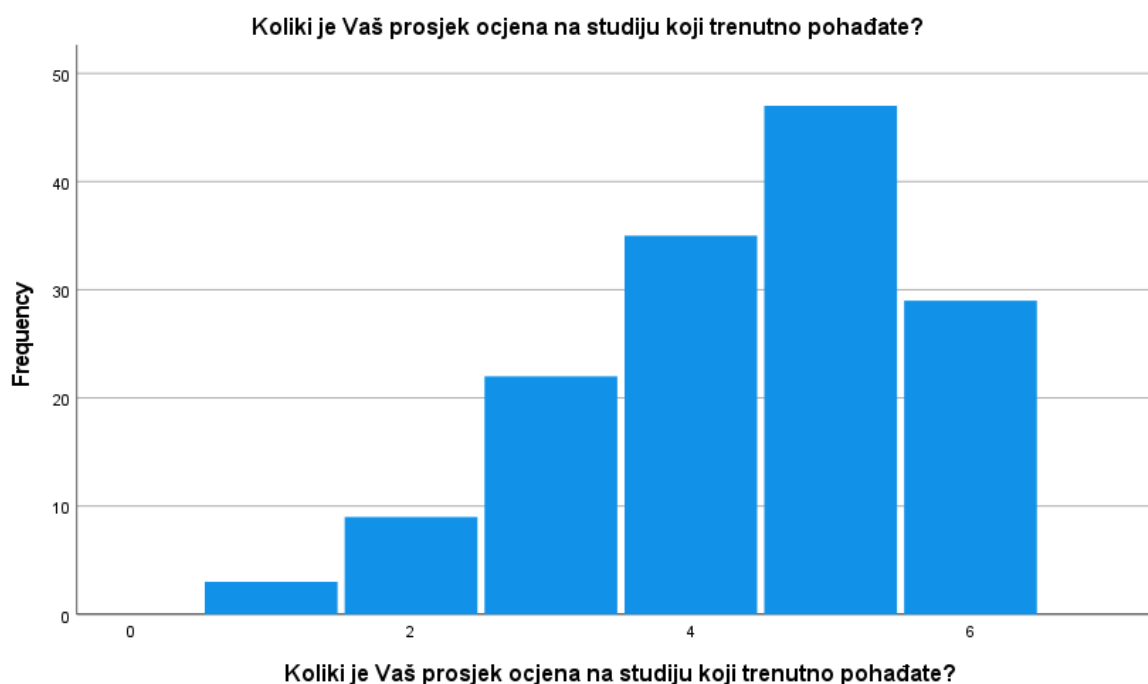
Rezultati hi-kvadrat testa pokazuju kako ne postoji statistički značajna povezanost između prosječne ocjene i pozitivnog stava studenata o tome cijene li poslodavci njihovo volontersko zalaganje ($\chi^2=0,395$, $df=2$, $p=0,821$). Tablica 5 pokazuje kako ukupno 107 ispitanika (od njih 145) smatra kako iskustvo u volontiranju u udruzi neće pomoći prilikom zapošljavanja nakon fakulteta, od toga najveći postotak je kod prosjeka u trećoj kategoriji (4.00-4.49 i 4.49-5.00). Smatramo kako raspodjela po prosjecima ne iznenađuje jer je ipak relativno visok postotak studenata s tim ocjenama.

Tablica 5. Testiranje povezanosti između prosječne ocjene na studiju i stava studenata o tome hoće li im volontersko iskustvo pomoći prilikom zapošljavanja nakon studija.

Hoće li Vam iskustvo u volontiranju/u udruzi koje ste do sada stekli pomoći prilikom zapošljavanja nakon studija? * Koliki je Vaš prosjek ocjena na studiju koji trenutno pohađate? Crosstabulation

		Koliki je Vaš prosjek ocjena na studiju koji trenutno pohađate?			Total
		2.00–2.49; 2.50-2.99	3.00-3.49; 3.50-3.99	4.00-4.49; 4.50-5.00	
Hoće li Vam iskustvo u volontiranju/u udruzi koje ste do sada stekli pomoći prilikom zapošljavanja nakon studija?	Neće.	Count	8	43	56
		% within Koliki je Vaš prosjek ocjena na studiju koji trenutno pohađate?	66,7%	75,4%	73,8%
		% of Total	5,5%	29,7%	38,6%
	Hoće.	Count	4	14	20
		% within Koliki je Vaš prosjek ocjena na studiju koji trenutno pohađate?	33,3%	24,6%	26,3%
		% of Total	2,8%	9,7%	13,8%
Total		Count	12	57	76
		% within Koliki je Vaš prosjek ocjena na studiju koji trenutno pohađate?	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	8,3%	39,3%	52,4%

Kako možemo vidjeti na slici 3¹⁷, prvi stupac prikazuje ocjenu 2.00-2.49, a šesti ocjenu 4.50-5.00. Ocjenu 4.00-4.49 (peti stupac) ima 32,4 % studenata, dok je sljedeća najčešća ocjena 3.50-3.99 (treći stupac) koju ima 24,1 % ispitanika.



Slika 3. Prosjek ispitanika.

¹⁷ Radi preglednijeg prikaza, slika 3 sadrži podatke prije rekodiranja varijable jer tako dobivamo precizniji uvid u postotke i ocjene.

Kako vidimo po prikazanim tablicama 4 i 5, odbacujemo hipoteze 1 i 2 te iznosimo zaključak kako ne postoji značajna razlika u stavovima o utjecaju volonterskog iskustva (gledajući odgovore na pitanja „Cijene li poslodavci volontersko iskustvo“ i „Hoće li Vam volontersko iskustvo pomoći prilikom zapošljavanja“) s obzirom na ocjenu studenta. Magdić je u svom radu iz 2015. godine hi-kvadrat testom utvrdila „povezanost između prosjeka ocjena i sklonosti volontiranju, odnosno pokazalo se da studenti koji volontiraju ujedno imaju i viši prosjek ocjena nego studenti koji ne volontiraju“ (Magdić, 2005:42). Opet je potrebno naglasiti kako je navedeno istraživanje uključivalo studente općenito, dok naše istraživanje uključuje studente volontere, članove studentskih udruga te bi bilo zanimljivo provesti usporedbu stavova studenata koji volontiraju i onih koji ne volontiraju kako bismo utvrdili razliku i dobili dublji uvid u tematiku.

3.2.2.3. Hipoteza 3: Religiozniji studenti smatraju kako im članstvo može pomoći u dobivanju posla nakon završetka studija u većoj mjeri nego nereligiozni i oni koji su ravnodušni spram religije.

Kako bismo provjerili jesu li ispitanici koji su se prilikom samoprocjene religioznosti izjasnili kao religiozni, optimističniji u pogledu toga kako im volontiranje može pomoći prilikom budućeg zapošljavanja, odnosno kako poslodavci gledaju na njihovo volontersko iskustvo za vrijeme studija, proveli smo hi-kvadrat test. Rezultati testa prikazani su u tablici 6 te pokazuju kako hipoteza 3 nije potvrđena ($\chi^2=1,829$, $df=4$, $p=0,767$).

Tablica 6. Testiranje povezanosti između samoprocijenjenog stava o važnosti religije u životu i stava studenata o tome cijene li poslodavci njihovo volontersko zalaganje.

Cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme studija? * Koliko je Vama osobno religija važna u životu? Crosstabulation

			Koliko je Vama osobno religija važna u životu?					Total
			Uopće mi nije važna	Uglavnom mi nije važna	Niti mi je važna niti nevažna	Uglavnom mi je važna	Izrazito mi je važna	
Cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme studija?	Ne.	Count	34	14	23	24	18	113
		% within Koliko je Vama osobno religija važna u životu?	81,0%	70,0%	82,1%	80,0%	72,0%	77,9%
		% of Total	23,4%	9,7%	15,9%	16,6%	12,4%	77,9%
	Da.	Count	8	6	5	6	7	32
		% within Koliko je Vama osobno religija važna u životu?	19,0%	30,0%	17,9%	20,0%	28,0%	22,1%
		% of Total	5,5%	4,1%	3,4%	4,1%	4,8%	22,1%
Total	Count		42	20	28	30	25	145
	% within Koliko je Vama osobno religija važna u životu?		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total		29,0%	13,8%	19,3%	20,7%	17,2%	100,0%

Iako postoje brojna istraživanja koja pokazuju kako religiozniji ispitanici češće volontiraju od onih manje religioznih, potrebno je uzeti u obzir razliku u ispitanicima, odnosno spomenuta istraživanja su obuhvatila volontere i nevolontere, dok naše istraživanje obuhvaća samo

volontere u studentskoj populaciji. Kako bi se utvrdilo postoji li doista razlika u shvaćanju, bilo bi potrebno u istraživanje uključiti i studente koji ne volontiraju što ostavljamo za buduća istraživanja.

3.2.2.4. Hipoteza 4: Studenti članovi studentske udruge čiji su roditelji višeg obrazovanja skloniji su formiranju pozitivnog stava o povezanosti članstva s budućim zaposlenjem.

Sljedećom hipotezom smo željeli provjeriti jesu li studenti čiji su roditelji višeg obrazovanja skloniji pozitivnijem stavu o povezanosti članstva s budućim zaposlenjem, odnosno smatraju li da poslodavci cijene njihovo volontersko zalaganje za vrijeme studija. Kao i kod hipoteze 1, pozitivni stav studenata o tome cijene li poslodavci njihovo volontersko zalaganje uključuje pitanje „Cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme studija“ s mogućnošću odgovora da/ne. Kako bismo isto utvrdili, obavili smo hi-kvadrat test na varijablama obrazovanja oca i majke, ali smo zbog prvotnog premalog broja ispitanika u nekoliko ćelija, varijablu obrazovanje roditelja rekodirali u tri, umjesto u šest kategorija¹⁸.

Rezultati hi-kvadrat testa prikazani su u tablici 7 te sukladno tome odbacujemo hipotezu 4, odnosno rezultati našeg istraživanja pokazuju kako ne postoji statistički značajna razlika između obrazovanja oca i stava da poslodavci cijene studentsko volontersko zalaganje za vrijeme studija ($\chi^2=0,104$, $df=2$, $p=0,949$).

Tablica 7. Povezanost obrazovanja oca s pozitivnim stavom o povezanosti članstva s budućim zaposlenjem.

¹⁸ Odgovori „Bez školske spremе, nezavršena osnovna škola i završena osnovna škola“ stavljeni su u jednu kategoriju, „trogodišnje i četverogodišnje obrazovanje“ u drugu te ostalo („Viša škola; fakultet; specijalizacija, magisterij, doktorat“) u treću.

Crosstab

		Koje je najviše obrazovanje stekao Vaš otac?				
		Bez školske spreme, nezavršena osnovna škola; završena osnovna škola	Trogodišnja stručna škola; četverogodiš nja srednja škola	Viša škola; fakultet; specijalizacija , magisterij, doktorat		Total
Cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme studija?	Ne.	Count	3	57	42	102
		% within Koje je najviše obrazovanje stekao Vaš otac?	75,0%	79,2%	80,8%	79,7%
		% of Total	2,3%	44,5%	32,8%	79,7%
	Da.	Count	1	15	10	26
		% within Koje je najviše obrazovanje stekao Vaš otac?	25,0%	20,8%	19,2%	20,3%
		% of Total	0,8%	11,7%	7,8%	20,3%
Total	Count		4	72	52	128
	% within Koje je najviše obrazovanje stekao Vaš otac?		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total		3,1%	56,3%	40,6%	100,0%

Nadalje, rezultati prikazani u tablici 8 odnose se na provjeru statističke povezanosti obrazovanja majke i studentskog stava da poslodavci cijene njihovo volontersko zalaganje za vrijeme studija. Prema spomenutim rezultatima nema statistički značajne povezanosti, stoga u potpunosti odbacujemo hipotezu broj 4 ($\chi^2=3,810$, $df=2$, $p=0,149$).

Tablica 8. Povezanost obrazovanja majke s pozitivnim stavom o povezanosti članstva s budućim zaposlenjem.

Crosstab

		Koje je najviše obrazovanje stekla Vaša majka?				
		Bez školske spreme, nezavršena osnovna škola; završena osnovna škola	Trogodišnja stručna škola; četverogodiš nja srednja škola	Viša škola; fakultet; specijalizacija , magisterij, doktorat	Total	
Cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme studija?	Ne.	Count	3	56	45	104
		% within Koje je najviše obrazovanje stekla Vaša majka?	50,0%	75,7%	83,3%	77,6%
		% of Total	2,2%	41,8%	33,6%	77,6%
	Da.	Count	3	18	9	30
		% within Koje je najviše obrazovanje stekla Vaša majka?	50,0%	24,3%	16,7%	22,4%
		% of Total	2,2%	13,4%	6,7%	22,4%
Total	Count	6	74	54	134	
	% within Koje je najviše obrazovanje stekla Vaša majka?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	4,5%	55,2%	40,3%	100,0%	

Ovdje bismo čitatelju željeli skrenuti pažnju na nedovoljan broj ispitanika u ovom istraživanju ($N=145$) te činjenicu kako uzorak ovog istraživanja čine studenti volonteri, za razliku od ranije spomenutih istraživanja koja su pokazala statistički značajnu povezanost između obrazovanja roditelja i volonterski angažman pojedinca. Možemo zaključiti kako obrazovanje roditelja možda čini razliku prilikom postajanja volonterom, u smislu da će češće volontirati osobe čiji roditelji imaju više obrazovanje za razliku od onih s nižim obrazovanjem, međutim, ta razlika očito nije presudna u formiranju stava o tome cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme fakulteta te utječe li to na dobivanje posla nakon završetka studija.

3.2.2.5. Hipoteza 5: Studentice češće ulaze u studentsku udrugu kako bi se osjećale korisnije za razliku od studenata.

Kako bismo provjerili povezanost spola i razloga za ulazak u studentsku udrugu, odabrali smo dvije varijable koje smo provjerili – osjećaj korisnosti (hipoteza 5) i prevladavanje osobnih problema (hipoteza 6, vidi niže u tekstu). Koristili smo hi-kvadrat test kojim smo odbacili hipotezu 5, odnosno utvrdili kako ne postoji statistički značajna razlika te ne možemo zaključiti da studentice češće ulaze u studentsku udrugu kako bi se osjećale korisnije, za razliku od muških kolega ($\chi^2=4,854$, $df=2$, $p=0,088$). Isto je prikazano u tablici 9.

Tablica 9. Povezanost spola i razloga za ulazak u udrugu.

Volontiranje mi pomaže da se osjećam korisno. * Vaš spol? Crosstabulation

			Vaš spol?		Total
			Žensko	Muško	
Volontiranje mi pomaže da se osjećam korisno.	Uopće se ne odnosi na mene	Count	1	7	8
		% within Vaš spol?	1,3%	10,6%	5,6%
		% of Total	0,7%	4,9%	5,6%
	Ne odnosi se na mene	Count	3	3	6
		% within Vaš spol?	3,9%	4,5%	4,2%
		% of Total	2,1%	2,1%	4,2%
	Ne znam, ne mogu procijeniti	Count	11	12	23
		% within Vaš spol?	14,3%	18,2%	16,1%
		% of Total	7,7%	8,4%	16,1%
	Odnosi se na mene	Count	37	25	62
		% within Vaš spol?	48,1%	37,9%	43,4%
		% of Total	25,9%	17,5%	43,4%
	U potpunosti se odnosi na mene	Count	25	19	44
		% within Vaš spol?	32,5%	28,8%	30,8%
		% of Total	17,5%	13,3%	30,8%
Total	Count		77	66	143
	% within Vaš spol?		100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total		53,8%	46,2%	100,0%

3.2.2.6. Hipoteza 6: Studentice češće ulaze u studentsku udrugu kako bi prevladale osobne probleme za razliku od studenata.

Nastavno na prethodnu, petu hipotezu, ni hipoteza šest nije potvrđena te ju odbacujemo. Rezultatom hi-kvadrat testa¹⁹ ustanovili smo da ne postoji statistički značajna povezanost između varijable spol i varijable prevladavanja osobnih problema, koja pokazuje da studentice češće ulaze u udrugu kako bi prevladale osobne probleme za razliku od studenata. Rezultati su prikazani u tablici 10.

Tablica 10. Povezanost spola i razloga za ulazak u studentsku udrugu.

¹⁹ ($\chi^2=5,633$, $df=4$, $p=0,228$).

Tako prevladavam svoje osobne probleme. * Vaš spol? Crosstabulation

			Vaš spol?		Total
			Žensko	Muško	
Tako prevladavam svoje osobne probleme.	Uopće se ne odnosi na mene	Count	6	11	17
		% within Vaš spol?	7,8%	16,7%	11,9%
		% of Total	4,2%	7,7%	11,9%
	Ne odnosi se na mene	Count	14	16	30
		% within Vaš spol?	18,2%	24,2%	21,0%
		% of Total	9,8%	11,2%	21,0%
	Ne znam, ne mogu procijeniti	Count	18	16	34
		% within Vaš spol?	23,4%	24,2%	23,8%
		% of Total	12,6%	11,2%	23,8%
	Odnosi se na mene	Count	26	13	39
		% within Vaš spol?	33,8%	19,7%	27,3%
		% of Total	18,2%	9,1%	27,3%
	U potpunosti se odnosi na mene	Count	13	10	23
		% within Vaš spol?	16,9%	15,2%	16,1%
		% of Total	9,1%	7,0%	16,1%
Total	Count		77	66	143
	% within Vaš spol?		100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total		53,8%	46,2%	100,0%

Pološki Vokić, Marić i Horvat su u svom radu hipotezu o povezanosti spola i razloga za ulazak u udrugu argumentirale ovako: „žene (se) češće odlučuju za volontiranje zbog osobnih vrijednosti i društvenih razloga, a muškarci zbog razvoja vlastite karijere“ (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013:233). U spomenutom istraživanju autorice navode kako inferencijalnom statistikom nisu uspjele potvrditi navedenu hipotezu, iako se, gledano po postocima u deskriptivnoj analizi, može vidjeti blaga razlika u spolu. „Ipak je zanimljivo primijetiti da su altruistični (»vrijednosti«) i rubno altruistični primarni razlozi za volontiranje (»bolje razumijevanje« i »osobni razvoj«) u postotku prisutniji kod ispitanica nego kod ispitanika“ (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013:239). Iako odbacujemo hipoteze pet i šest, smatramo ovo zanimljivim nalazom te vrijednim daljnjeg, detaljnijeg istraživanja.

3.2.2.7. Hipoteza 7: Imovinski status studenata nije povezan sa stavom studenata o pozitivnom utjecaju članstva u studentskim udrugama s budućim zapošljavanjem.

Kako bismo utvrdili postoji li statistički značajna povezanosti između imovinskog statusa i stava o pozitivnom utjecaju članstva na buduće zaposlenje, koristili smo hi-kvadrat test. Ponovno smo, zbog prvotnog premalog broja ispitanika u nekoliko ćelija, varijablu

samoprocijenjeni imovinski status rekodirali u tri, umjesto u šest kategorija. Pri tome smo u prvu kategoriju spojili prva dva odgovora, odnosno „mnogo lošije od većine drugih“ i „nešto lošije od većine drugih“, odgovor „ni bolje ni lošije od većine drugih“ ostavili smo zasebnu i rekodirali u kategoriju dva, dok smo preostale odgovore („nešto bolje od većine drugih“ i „mnogo bolje od većine drugih“) rekodirali u kategoriju tri. Kao što je ranije navedeno, pozitivni stav studenata o tome cijene li poslodavci njihovo volontersko zalaganje uključuje pitanje „Cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme studija“ s mogućnošću odgovora da ili ne.

Rezultati hi-kvadrat testa, prikazani u tablici 11, pokazuju kako i ovu hipotezu odbacujemo ($\chi^2=0,272$, $df=2$, $p=0,873$). Na osnovu provedenog testa i dobivenih rezultata, zaključujemo kako samoprocijenjeni imovinski status studenata nije statistički značajno povezan sa stavom kako poslodavci cijene volontersko zalaganje. Ovaj nalaz smatramo ohrabrujućim jer pokazuje kako u studentskim udrugama volontiraju studenti raznih imovinskih statusa te im isti ne utječe na formiranje stava o budućem zaposlenju.

Tablica 11. Povezanost imovinskog statusa i stava studenata o tome cijene li poslodavci njihovo volontersko zalaganje.

Cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme studija? * Kako biste opisali svoje imovinsko stanje? Crosstabulation

			Kako biste opisali svoje imovinsko stanje?			Total
			Mnogo lošije od većine drugih; nešto lošije od većine drugih	Ni bolje ni lošije od većine drugih	Nešto bolje od većine drugih; mnogo bolje od većine drugih	
Cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme studija?	Ne.	Count	14	44	55	113
		% within Kako biste opisali svoje imovinsko stanje?	77,8%	75,9%	79,7%	77,9%
		% of Total	9,7%	30,3%	37,9%	77,9%
	Da.	Count	4	14	14	32
		% within Kako biste opisali svoje imovinsko stanje?	22,2%	24,1%	20,3%	22,1%
		% of Total	2,8%	9,7%	9,7%	22,1%
Total	Count		18	58	69	145
	% within Kako biste opisali svoje imovinsko stanje?		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total		12,4%	40,0%	47,6%	100,0%

3.2.3. Razlozi volontiranja

„Neovisno o tome na koji se način počne volontirati, bez uvjerenosti u »dobre razloge« i koristi od volontiranja teško da je moguće očekivati da će volontiranje perzistirati kao društveno prihvatljivo/poželjno ponašanje“ (Zrinščak, Lakoš i sur., 2012:36-37). Pitanja koja slijede u ovoj raspravi preuzeta su iz navedenog članka te je isti poslužio kao velika inspiracija za temu, obradu teme i raspravu.

Kako bismo utvrdili koji su razlozi volontiranja i ulaska u studentsku udrugu unatoč studentskim obavezama i studentskim poslovima, ispitanicima smo ponudili 15 različitih razloga te zamolili da ih vrednuju svaku tvrdnju ocjenjujući u kojoj se mjeri ista odnosi na njih koristeći skalu od pet odgovora (od „u potpunosti se odnosi na mene“ do „u potpunosti se ne odnosi na mene“). Tablica 12 nam pokazuje kako je najčešći razlog ulaska u studentsku udrugu i početka volontiranja stvaranje novih poznanstava (što smo zaključili i intervjuiranjem sudionika), te tako smatra ukupno 90,4 % ispitanika (uzevši u obzir odgovore „u potpunosti se odnosi na mene“ i „odnosi se na mene“).

Tablica 12. Postotak odgovora o stvaranju novih poznanstava kao razlog volontiranja.

Stvaram nova poznanstva.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Uopće se ne odnosi na mene	2	1.4	1.4	1.4
	Ne odnosi se na mene	4	2.8	2.8	4.1
	Ne znam, ne mogu procijeniti	8	5.5	5.5	9.7
	Odnosi se na mene	59	40.7	40.7	50.3
	U potpunosti se odnosi na mene	72	49.7	49.7	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Nadalje, kao razlog volontiranja studenti navode unos te aktivnosti u životopis. Njih čak 78,7 % smatra tako, a isto vidimo u tablici 13²⁰.

Tablica 13. Postotak odgovora o unosu aktivnosti u životopis kao razlog volontiranja.

²⁰ Ponovno uzevši u obzir odgovore „u potpunosti se odnosi na mene“ i „odnosi se na mene“.

Podatke o volontiranju/članstvu mogu upisati u životopis.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Uopće se ne odnosi na mene	4	2.8	2.8	2.8
	Ne odnosi se na mene	11	7.6	7.6	10.3
	Ne znam, ne mogu procijeniti	16	11.0	11.0	21.4
	Odnosi se na mene	62	42.8	42.8	64.1
	U potpunosti se odnosi na mene	52	35.9	35.9	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Sljedeća zanimljiva stavka je razvoj radnih vještina kao razlog volontiranja i ulaska u studentsku udrugu, što vidimo prikazano na tablici 14. Razvoj radnih vještina potaknuo je 84,9 % ispitanika za ulazak u studentsku udrugu (ponovno uzevši u obzir odgovore „u potpunosti se odnosi na mene“ i „odnosi se na mene“).

Tablica 14. Postotak odgovora o razvoju radnih vještina kao razlog volontiranja.

Mogu razviti svoje radne vještine.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Uopće se ne odnosi na mene	3	2.1	2.1	2.1
	Ne odnosi se na mene	6	4.1	4.1	6.2
	Ne znam, ne mogu procijeniti	13	9.0	9.0	15.2
	Odnosi se na mene	62	42.8	42.8	57.9
	U potpunosti se odnosi na mene	61	42.1	42.1	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Kada gledamo doprinos općem dobru kao razlog volontiranja, vidimo kako 19,3 % studenata ne može procijeniti u kojoj mjeri se isto odnosi na njih, dok 70,3 %²¹ njih smatra kako se isto odnosi na njih.

Tablica 15. Postotak odgovora o doprinosu općem dobru kao razlog volontiranja.

²¹ Ponovno uzevši u obzir odgovore „u potpunosti se odnosi na mene“ i „odnosi se na mene“.

Pridonosim općem dobru.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Uopće se ne odnosi na mene	4	2.8	2.8	2.8
	Ne odnosi se na mene	11	7.6	7.6	10.3
	Ne znam, ne mogu procijeniti	28	19.3	19.3	29.7
	Odnosi se na mene	66	45.5	45.5	75.2
	U potpunosti se odnosi na mene	36	24.8	24.8	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Rezultati su prikazani na deskriptivnoj razini, stoga nemamo mogućnost provjeravanja statističke značajnosti povezanosti stava o pridonnošenju općem dobru sa spolom, samo procijenjenim stupanjem religioznosti i imovinskog statusa, obrazovanjem roditelja i sl., međutim pretpostavljamo kako je u većoj mjeri razlog za volontiranje osobne prirode, za razliku od onih koji se odnose na pridonnošenju općem dobru. Prema ranije navedenoj podjeli na šest osobnih i društvenih motiva koju su osmislili Clary i Snider 1999. godine, pretpostavljamo kako studenti (barem u našem istraživanju jer nemamo mogućnost generalizacije) najčešće ulaze u studentsku udrugu zbog karijere, društva i razumijevanja (sebe i svijeta oko sebe) (Bogdanović, Ivanišević i Mušinović, 2013). Nadalje, smatramo kako naši rezultati potvrđuju rezultate dobivene istraživanjem Zrinščaka i suradnika, te bismo stoga naveli kako „studenti najviše ističu čimbenike koje smo nazvali intrinzičnim/altruističkim (volontiranje pruža novi pogled na različite stvari, volontiranjem i pomaže da se osjećam bolje, osjećam da je važno pomagati drugima...), a potom one instrumentalne (volontiranje će pomoći kod nalaženja posla, stvaranje veza koje će pomoći u karijeri i sl.), a podaci sugeriraju i da se ovi različiti motivi dopunjavaju, a ne isključuju“ (Zrinščak, Lakoš i sur., 2012:45).

3.2.4. Percipirani razlozi neuključenosti u volontiranje

U ovom poglavlju pokušat ćemo utvrditi razloge nevolontiranja te ih usporediti s drugim istraživanjima kako bismo vidjeli postoji li razlika u shvaćanju. Ovdje je nužno naglasiti da je riječ o percepciji onih koji volontiraju o tome koji bi mogli biti razlozi nevolontiranja kod onih koji ne volontiraju. Ispitanicima je bio ponuđen izbor od četiri vrste odgovora te su trebali odabrati jedan od njih.

Prema tablici 16 vidimo kako je najveći postotak odgovora od čak 44,1 % kod nedostatka informacija o mogućnostima volontiranja. Isti nalaz dobili su Franc i suradnici istražujući 2006. godine udruge u očima javnosti u istoimenom djelu. Autori su dobili znatno veći postotak tog odgovora, odnosno čak 75,2 %. Magdić u svom diplomskom radu iz 2015. godine navodi kako „25,4% onih koji nisu volontirali smatra da nisu dovoljno informirani o mogućnostima volontiranja“ (Magdić, 2015:49).

Manjak vremena je sljedeći percipirani razlog nevolontiranja drugih studenata, a tako smatra 26,2 % ispitanika. U istraživanju Franc i suradnika postotak je ponovno puno veći te iznosi 73 % odgovora²². U istraživanju diplomskog rada autorice Magdić, manjak vremena zbog studijskih obaveza je najčešći razlog nevolontiranja (iako su u tom istraživanju bili upitani studenti koji nisu volontirali u zadnjih 12 mjeseci), a iznosi 82,9 % odgovora.

Loša financijska situacija je najrjeđi razlog nevolontiranja studenata, a prema istraživanju Šakić i suradnika također nije visoko na odabranim odgovorima. Magdić navodi kako 26,5 % studenata nevolontera navodi lošu financijsku situaciju kao razlog nevolontiranja.

Tablica 16. Razlog nevolontiranja studenata.

Po Vašem mišljenju, koji je razlog nevolontiranja studenata?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Manjak vremena	38	26.2	26.2	26.2
	Nedostatak informacija o mogućnostima volontiranja.	64	44.1	44.1	70.3
	Loša financijska situacija	15	10.3	10.3	80.7
	Drugo	28	19.3	19.3	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Studija „Mladi u vremenu krize“ iz 2013. godine zaključila je kako dosadašnja istraživanja povjerenja u Hrvatskoj pokazuju kako „dolazeće generacije na sve veću nesigurnost u svome društveno-ekonomskom okruženju reagiraju povlačenjem u privatnost, snažnijom orijentacijom na obitelj, kao i suzdržanošću prema društvenom i političkom angažmanu“ (Ilišin, Bouillet, Gvozdanović i Potočnik, 2013:6). Smatramo ovo kao još jedan razlog nevolontiranja u Hrvatskoj, međutim za konačni zaključak potrebno je provesti detaljno

²² Smatramo potrebnim napomenuti kako su autori naveli da su uključili odgovore „donekle“ i „izrazito“ te su stoga postotci znatno veći nego u našem istraživanju.

istraživanje uspoređujući, između ostaloga, studente volontere i one koji nemaju volontersko iskustvo.

3.2.5. Povećava li članstvo u studentskoj udruzi mogućnosti zapošljavanja

Odgovor na pitanje povećava li članstvo u studentskoj udruzi mogućnosti zapošljavanja provjeravali smo dvjema varijablama, a to su „hoće li iskustvo u volontiranju/udruzi pomoći prilikom zapošljavanja nakon studija“ i cijenjenost volonterskog zalaganja od strane poslodavaca. Deskriptivna statistika na osnovnoj razini za obje varijable prikazana je u tablici 17 i 18. Iako prikazani rezultati pokazuju samo opisno stanje, smatramo ih zanimljivima pogotovo ako uzmemo u obzir to da većinu hipoteza nismo potvrdili. Deskriptivna statistika pokazuje kako na pitanje „Hoće li Vam iskustvo u volontiranju/u udruzi koje ste do sada stekli pomoći prilikom zapošljavanja nakon studija?“ 73,8 % ispitanika odgovara kako neće. Što se tiče pitanja „Cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme studija“; odgovor „ne“ odabralo je 77,9 % ispitanika.

Tablica 17. Deskriptivna statistika - Povezanost volonterskog iskustva i pomoći prilikom zapošljavanja.

Hoće li Vam iskustvo u volontiranju/u udruzi koje ste do sada stekli pomoći prilikom zapošljavanja nakon studija?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Neće.	107	73.8	73.8	73.8
	Hoće.	38	26.2	26.2	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Tablica 18. Deskriptivna statistika - Cijenjenost volonterskog zalaganja od strane poslodavaca.

Cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme studija?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ne.	113	77.9	77.9	77.9
	Da.	32	22.1	22.1	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Ponovno je potrebno naglasiti nemogućnost generalizacije rezultata ovog istraživanja, a kao razloge navodimo relativno mali uzorak anketnog dijela istraživanja te razdoblja provođenja istraživanja, odnosno u vrijeme šoka i nevjerice zbog zatvaranja gradova i svijeta zbog COVID19 krize. Pretpostavljamo kako je navedeno utjecalo na formiranje stava jer u tom

razdoblju je pitanje stalnog zaposlenja u cijelom svijetu bilo nepoznanica te je uzrokovalo nepovjerenje, ali o tome još treba istraživati i donositi zaključke te to ostavljamo za neka druga istraživanja (primjerice, istraživanje „Kako smo? Život u Hrvatskoj u doba korone“).

Kako bismo odgovorili na glavno istraživačko pitanje ovog diplomskog rada, odlučili smo postaviti pet različitih hipoteza koje pokušavaju istražiti povezanost između navedene dvije varijable i drugih nezavisnih varijabli kao što su prosječna ocjena na studiju, samoprocijenjena razina religioznosti i imovinski status te obrazovanje roditelja. Potvrđivanje ili odbijanje hipoteza spomenuli smo u prethodnim poglavljima u obradi hipoteza 1-4 te 7.

3.2.6. Fakultetsko okružje

U ovom poglavlju ćemo pokušati utvrditi kakvo je fakultetsko ozračje po pitanju podrške rada organizacija civilnog društva, volontiranja te, između ostaloga, koliki značaj fakultetu daju studentskom trudu izvan okvira nastave i obaveznih studentskih zadataka. Kao što je ranije navedeno, anketna pitanja za ovaj dio istraživanja preuzeta su iz diplomskog rada iz 2015. godine autorice Magdić te je isti bio velika inspiracija i poticaj za uvođenje ovog dijela u naše istraživanje. Željeli smo utvrditi postoje li neke razlike s obzirom na to da se u spomenutom radu Magdić osvrnula na studentsku populaciju u cijelosti, iako navodi kako su neki studenti dijelom pomagačkih struka te je moguće drugačije shvaćanje volonterstva zbog toga. „Budući da uzorak obuhvaća tek dio društvenih fakulteta, od kojih većina priprema studente za pomagačke profesije, nije moguće na temelju njega zaključivati o studentskoj populaciji društvenih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu“ (Magdić, 2015:20). Zbog svega navedenog, želimo skrenuti pažnju na razliku u uzorku ovih dvaju istraživanja te potaknuti na daljnja istraživanja ove, veoma bitne, teme.

Rezultati istraživanja iz 2015. godine koje je Magdić provela pokazuju kako dvije trećine studenata ispitanih upitnikom smatra „kako na njihovom studiju vlada afirmativno i poticajno ozračje u pogledu društvenog angažmana“ (Magdić, 2015:53). Magdić na kraju postavlja pitanje je li riječ o blagom utjecaju fakultetskog ozračja na studentsku civilnu angažiranost ili pak studenti volonteri obraćaju veću pažnju na ozračje na fakultetu. Na temelju dobivenih rezultata u našem istraživanju, usudujemo se zaključiti kako je moguće da studenti volonteri kritičnije gledaju na fakultetsko ozračje s obzirom na dobivene rezultate na koje se referiramo u ovom poglavlju.

Dio koji se odnosi na problematiku fakultetskog ozračja sadrži skalu od pet stupnjeva („uopće se ne slažem, ne slažem se, niti se slažem niti se ne slažem, slažem se, slažem se u potpunosti“). Kako bismo provjerili stav studenata, u anketni upitnik postavili smo šest tvrdnji ove tematike, a to su sljedeće: Nastavni sadržaji potiču na aktivnu brigu za lokalnu zajednicu; Nastavni sadržaji potiču uvjerenje da mogu pozitivno utjecati na lokalne društvene probleme; Na mom studiju postoji mogućnost obavljanja volonterskog rada u sklopu nastave; Nastavnici potiču studente na uključivanje u studentske klubove i udruge; Na mom fakultetu se često promovira društveni angažman putem oglasa, plakata i sl.; Tijekom studija sam stekao/la dojam da se na društveni aktivizam studenata ne gleda s odobravanjem²³. Sljedeće tri tablice (tablice 19-21) pokazuju deskriptivni prikaz odgovora studenata volontera.

Stav studenata o tome koliko nastavni sadržaji potiču na aktivnu brigu za lokalnu zajednicu vidljiv je na tablici 19. Vidljivo je kako se 13,1 % ispitanika (studenti volonteri) uopće ne slaže s tom tvrdnjom, dok ih se 27,6 % ne slaže, odnosno smatraju kako nastavni sadržaji ne potiču dovoljno na brigu za lokalnu zajednicu. Zanimljivo je primijetiti kako se gotovo jednak postotak studenata niti slaže niti ne slaže s izjavom (27 %) i slaže (njih 31,7 %²⁴).

Tablica 19. Prikaz postotaka u (ne)slaganju poticanja nastavnih sadržaja na aktivnu brigu za lokalnu zajednicu.

Nastavni sadržaji potiču na aktivnu brigu za lokalnu zajednicu.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Uopće se ne slažem	19	13.1	13.1	13.1
	Ne slažem se	40	27.6	27.6	40.7
	Niti se slažem niti se ne slažem	40	27.6	27.6	68.3
	Slažem se	36	24.8	24.8	93.1
	Slažem se u potpunosti	10	6.9	6.9	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Nadalje, željeli bismo vidjeti kakav je stav, odnosno u kojoj mjeri se ispitanici slažu s tvrdnjom da nastavni sadržaji potiču uvjerenje da studenti mogu pozitivno utjecati na lokalne društvene probleme. U tablici 20. vidimo kako se 10,3 % ispitanika uopće ne slaže, a njih

²³ Anketni upitnik je dostupan na kraju rada u dijelu Prilozi.

²⁴ Gledajući skupno odgovore „slažem se“ i „slažem se u potpunosti“, radi preglednosti podataka. Pojedinačno, 24,8 % studenata se slaže, a 6,9 % studenata se slaže u potpunosti s navedenom tvrdnjom.

22,8 % se ne slaže, 26 % njih se niti slaže, niti ne slaže, a njih 40,7 % se slaže s izjavom (od toga 34,5 % ispitanika odabire odgovor „slažem se“, dok njih 6,2 % odabire odgovor „slažem se u potpunosti“).

Tablica 20. Prikaz postotaka u (ne)slaganju poticanja nastavnih sadržaja o uvjerenju pozitivnog utjecaja na lokalne društvene probleme.

Nastavni sadržaji potiču uvjerenje da mogu pozitivno utjecati na lokalne društvene probleme.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Uopće se ne slažem	15	10.3	10.3	10.3
	Ne slažem se	33	22.8	22.8	33.1
	Niti se slažem niti se ne slažem	38	26.2	26.2	59.3
	Slažem se	50	34.5	34.5	93.8
	Slažem se u potpunosti	9	6.2	6.2	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Sljedeća tablica, tablica 21, pokazuje postotke (ne)slaganja oko toga koliko nastavnici potiču studente na uključivanje u klubove i udruge. Iz nje vidimo kako se 49,9 % njih ne slaže s time da ih nastavnici potiču, 21,4 % se niti slaže, niti ne slaže, dok se 31,7 % studenata slaže s navedenom izjavom. Ovdje smo također skupno gledali odgovore uopće se ne slažem i ne slažem se te odgovore slažem se i slažem se u potpunosti.

Tablica 21. Prikaz postotaka u (ne)slaganju oko poticanja nastavnika na volontiranje.

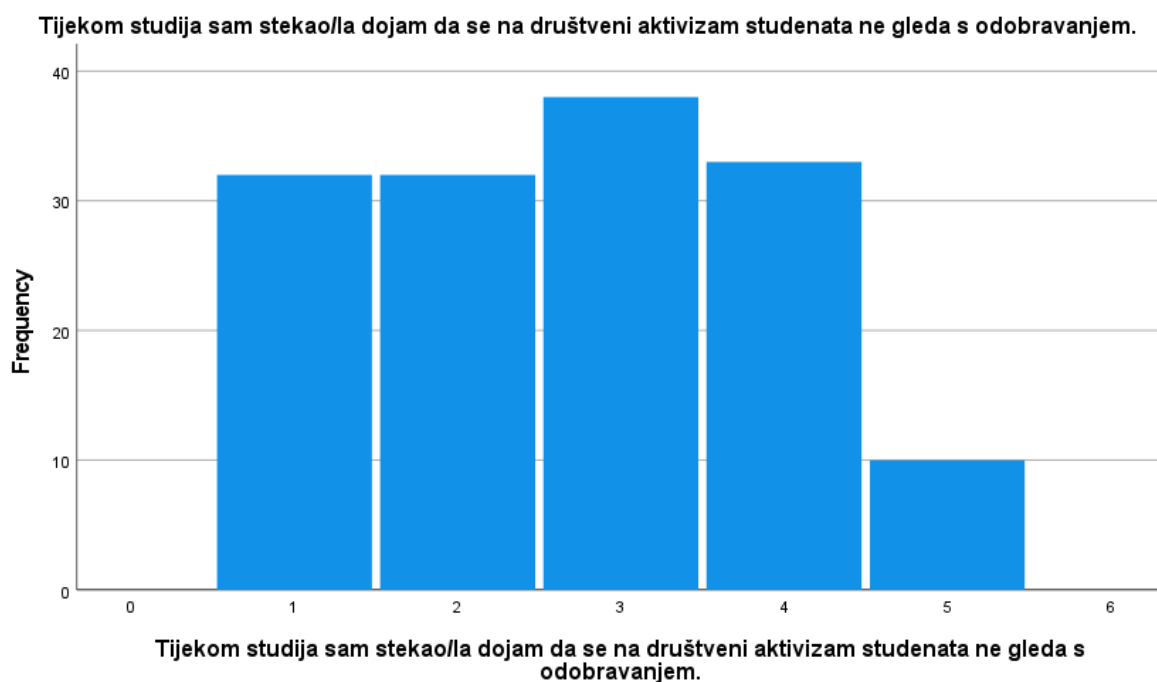
Nastavnici potiču studente na uključivanje u studentske klubove i udruge.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Uopće se ne slažem	26	17.9	17.9	17.9
	Ne slažem se	42	29.0	29.0	46.9
	Niti se slažem niti se ne slažem	31	21.4	21.4	68.3
	Slažem se	26	17.9	17.9	86.2
	Slažem se u potpunosti	20	13.8	13.8	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Konačno, na slici 4. vidimo prikaz rezultata i (ne)slaganje oko izjave „Tijekom studija sam stekao/la dojam da se na društveni aktivizam studenata ne gleda s odobravanjem“. Rezultati pokazuju kako se 22,1 % studenata uopće ne slaže (prvi stupac na slici), 22,1 % studenata se

ne slaže (drugi stupac), 26,2 % njih se niti slaže, niti ne slaže (treći stupac). 29,7 % njih se slaže s izjavom (četvrti i peti stupac)²⁵. Grupno gledano, 44,2 % studenata je tijekom studija dobilo dojam da se na društveni aktivizam studenata gleda s odobravanjem dok ih je 29,7 % dobilo negativan dojam o tome. Iako su rezultati opisani na deskriptivnoj razini, smatramo kako nedovoljan broj studenata ima dojam odobravanja njihovog volonterskog aktivizma, što bi u budućnosti svakako trebalo poboljšati.

Slika 4. Prikaz postotaka u (ne)slaganju oko stjecanja dojma da se na društveni aktivizam studenata ne gleda s odobravanjem.



Kunac u svom radu navodi „kako bi se osiguralo razumijevanje važnosti principa nezavisnosti za rad udruga, same nevladine organizacije trebale bi uložiti dodatan napor i građanima/građankama pojasniti kako funkcionira financiranje udruga i jednom godišnje javnost izvijestiti o izvorima i načinima svojega financiranja“ (Kunac, 2006:187). Možda je to odgovor na pitanje kako poboljšati studentsko viđenje fakultetskog ozračja. Smatramo kako bi, dolaskom nevladinih organizacija na fakultete, gdje bi držali predavanja i edukacije, i studenti i fakultet (u smislu djelatnika i profesora na fakultetu) dobili cjelovitiji uvid u ovo, možda nedovoljno jasno područje, te bi se tako poboljšali stavovi studenata o ozračju na fakultetu i samo ozračje na fakultetu bi postalo ugodnije, više bi se poticalo na volonterske

²⁵ Uzevši u obzir odgovore slažem se i slažem se u potpunosti.

aktivnosti i studentima bi se jasno davalo do znanja da već od prve godine studija mogu i imaju pravo na promjene i utjecaj na okolinu u kojoj žive. „Kad bi institucije obrazovnog sustava prepoznale važnost procesa obrazovanja građana/građanki o demokratskom ustrojstvu, tada bi zasigurno više građana/građanki prepoznalo važnost određenih društvenih problema, ali i temeljnih ustavnih vrednota, kao što je rodna ravnopravnost“ (Kunac, 2006:187). Kao zaključak ovog poglavlja, naveli bismo napomenu autorice Gvozdanović u istraživanju kojeg je provela 2015. godine i u kojemu, po uzoru na druge autore, navodi kako u „stvaranju povjerenja važnu ulogu pripisujemo institucionalnom djelovanju (Rothstein,2005; Levi, 1998; Offe, 1999; Rothstein, Eek, 2009) (Gvozdanović, 2015:85).

3.2.7. Ograničenja kvantitativnog dijela istraživanja

Podaci dobiveni ovim istraživanjem mogu pomoći u narednim istraživanjima ovog tipa, ali nažalost nemamo mogućnost generalizacije na cijelu studentsku populaciju volontera zbog prigodnog, a ne probabilističkog tipa uzorka te premalog uzorka od 145 ispitanika. Iako bismo rezultate djelomično mogli generalizirati na studente volontere koji su članovi udruga, nismo uspjeli obuhvatiti volontere iz više različitih udruga (najveći broj ispitanika je iz eSTUDENTa, Financijskog Kluba, AEGEE-a i AIESEC-a zbog vrste uzorka - prigodni neprobabilistički uzorak te uzorak snježne grude). Također, istraživanjem nisu uključeni studenti nevolonteri stoga nije moguće donijeti zaključak koliko se naši ispitanici zaista razlikuju od studentske populacije u cjelini u odnosu na reprezentativni uzorak studentske populacije.

Također bismo željeli napomenuti ograničenje vezano uz sam anketni upitnik, a to je dužina istoga. Iako dužim upitnikom dobivamo detaljnije rezultate koji pridonose dubljoj analizi, s druge strane dolazi do većeg broja odustanka od ispunjavanja ankete i umora ispitanika zbog čega mogu davati nesuvisle i nasumične odgovore samo da čim prije završe upitnik. Navedeno smatramo razlogom relativno malog broja ispunjenih anketa, uz naravno, razdoblje ispitnih rokova i situacije s COVID19. Nadalje, s obzirom na to da su se ispitanici samoprocjenjivali kada su odgovarali na pitanja, između ostalih, o razlogu ulaska u udrugu, „unatoč anonimnom prikupljanju podataka postoji mogućnost socijalno poželjnog odgovaranja... Na taj se način održava općeprihvaćena slika o volonterima kao izrazito altruističnima i bez motivacije koja bi upućivala na dobrobiti volontera koje oni dobivaju za sebe iz volontiranja, a koja realno postoji“ (Juzbašić i Vukasović Hlupić, 2015:300).

Smatramo kako ovo i slična istraživanja koja se bave motivacijom i ciljevima volontiranja, bilo ono studentsko, umirovljeničko ili volontiranje zaposlenih odraslih osoba, mogu doprinijeti poboljšanju regrutacije i privlačenja volontera te podizanja same svijesti o važnosti volontiranja, kako osobne tako i na razini zajednice. Autori Bežovan, Ledić i Zrinščak u svome radu iz, doduše već davne, 2010. godine daju nekoliko preporuka koje bismo povezali s poboljšanjem fakultetskog ozračja. Navode, između ostaloga, povećanje broja kolegija i studija koji se tiču problematike civilnog društva, povećavanje i poticanje na daljnja istraživanja civilnog društva u Hrvatskoj te poticaj na komparativna istraživanja s drugim zemljama (barem Europske unije). „Bilo bi zanimljivo dodatno istražiti raspoloživu literaturu koja se preporučuje studentima za ispite ili za pisanje seminarskih radnji“ (Bežovan, Ledić i Zrinščak, 2010:192).

4. Zaključak

U ovom diplomskom radu prikazani su rezultati istraživanja podijeljenog u dvije faze provođenja. Prva faza obuhvaća provođenje kvalitativnog istraživanja u vidu provođenja deset polustrukturiranih intervjua s članovima studentskih udruga u Hrvatskoj. Istraživanje je trajalo mjesec dana u razdoblju od 30. ožujka do 28. travnja 2020. godine. Nakon toga, provedena je druga faza istraživanja koja obuhvaća kvantitativno istraživanje. Isto smo istraživali provodeći online anketu u razdoblju od 14. do 29. lipnja te koristeći prigodni neprobabilistički i uzorak snježne grude. Anketu je ukupno ispunilo 145 studenata.

Predmet ovog diplomskog rada je u jednoj rečenici stjecanje iskustava i prilika za posao djelovanjem u studentskim udrugama s ciljem utvrđivanja općenitog stava studenata članova studentskih udruga u Hrvatskoj o utjecaju volonterstva na njih osobno i budući posao. Nit vodilja ovog istraživanja je pitanje što studenti volonteri misle o utjecaju volonterskog zalaganja na buduće zapošljavanje, povećavaju li im se time šanse za posao, kako volontiranje utječe na njih kao osobe te koje se vještine razvijaju. Glavni cilj istraživanja je stoga utvrditi stav studenata članova studentskih udruga u Hrvatskoj o utjecaju tog istog članstva na njihovo buduće zapošljavanje. U sklopu tako definiranog općeg cilja, pokušali smo ispitati povezanost navedenog stava sa studentskim statusom ispitanika, sociodemografskim obilježjima i volonterskim iskustvom. Navedeni specifični ciljevi u sebi sadrže varijable koje smo razvrstali u zavisne i nezavisne (unutar kvantitativnog istraživanja), a teze i hipoteze smo razvrstali prema metodi istraživanja.

Prema priloženoj literaturi i prijašnjim istraživanjima, u Hrvatskoj je volontiranje još uvijek relativno neiskorišteni potencijal. Putnam je 2003. godine zaključio kako „društva s većim stupnjem socijalnoga povjerenja među pojedincima i raširenim mrežama suradnje, osim što su ekonomski razvijenija, istodobno predstavljaju pogodno tlo za razvoj demokratskih institucija (Putnam, 2003; prema Ilišin, Bouillet, Gvozdanović i Potočnik, 2013:90).

Kvalitativnim dijelom istraživanja dobili smo dublje i opisno kvalitetnije odgovore u odnosu na kvantitativni dio istraživanja, što naravno, nimalo ne iznenađuje. Provodeći intervjue i razgovarajući s deset studenata koji studiraju različite fakultete, različitih su godišta i godina na studiju te imaju različite sociodemografske karakteristike, dobili smo jedan uvid koji vrijedi jednako za svih deset sudionika – svi su oduševljeni svojom odlukom da se okušaju biti članom neke studentske udruge, zadovoljni su rezultatima koje su postigli, relativno su

zadovoljni učincima koje je volonterstvo na njih imalo i sam razgovor o njihovom iskustvu ih je učinio sretnima, tj. bili su sretni prisjećajući se proživljenih iskustava. Glavni nalazi koje smo dobili ovom fazom istraživanja su kako su prednosti članstva veće od mana, iako mane naravno postoje. Nadalje, glavni „dobici“ volontiranja su stečene vještine – organizacijske, komunikacijske, prezentacijske, korištenje alata za organizaciju vremena, vođenje tima, aktivno slušanje drugih, uvid u mane timskog rada i razvijanje timskog duha. Mogući nedostaci koje sudionici navode su mogućnost negativnog utjecaja na ocjene i manjak vremena i spavanja zbog viška aktivnosti uz sam studij. Nismo uspjeli pronaći povezanost između prethodnog volonterskog iskustva i pozitivnijeg stava o utjecaju volontiranja na budući posao te također, zbog nedovoljnog broja sudionika, nismo u potpunosti uspjeli potvrditi pretpostavku kako studenti članovi udruga koji trenutno rade neki studentski posao pozitivnije gledaju na mogući utjecaj tog volonterskog iskustva na buduće zapošljavanje. Za razliku od anketnih rezultata, većina sudionika kvalitativnog istraživanja smatra kako im volontersko iskustvo uvelike pomaže i pomoći će prilikom zapošljavanja nakon studija.

Što se tiče kvantitativnog dijela istraživanja, nažalost nismo u mogućnosti generalizirati nalaze, stoga smo podatke obradili isključivo na deskriptivnoj razini i koristeći neparametrijske testove. Unatoč tomu, dobili smo zanimljive rezultate koji će, vjerujemo, biti korisni za neka buduća istraživanja, ako nikako drugačije, onda u vidu ograničenja koje ovo istraživanje ima kako bi se u budućnosti ista mogla izbjeći. Što se samih nalaza tiče, utvrdili smo kako prosječna ocjena na studiju nije statistički značajno povezana sa stavom da volonterstvo može pomoći prilikom zapošljavanja i stavom da poslodavci cijene to volontersko iskustvo. Nadalje, nismo pronašli statistički značajnu razliku s obzirom na spol, obrazovanje roditelja ili samoprocijenjeni imovinski status studenata s njihovim stavovima o tome kako im volontiranje pomaže prilikom dobivanja posla u budućnosti.

Smatramo potrebnim istaknuti važnost sličnih istraživanja u budućnosti te potaknuti istraživače na veće zanimanje za ovu temu jer brojni autori, kako smo već naveli, mlade nazivaju „elitom društva“ te smatramo važnim ulagati više vremena u tu elitu, omogućiti više prilika i poticajnu okolinu za mlade, a prvi korak u tome je znati kakva je situacija, odnosno provoditi istraživanja i davati preporuke za daljnja djelovanja.

5. Popis literature

- Baloban, J., Črpić, G. i Ježovita, J. (2019) *Vrednote u Hrvatskoj od 1999. do 2018. Prema European Values Study*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost d.o.o. Katolički bogoslovni fakultet sveučilišta u Zagrebu Hrvatsko katoličko sveučilište.
- Begović, H. (2006) *O volontiranju i volonterima/kama*. Zagreb: Volonterski centar.
- Bogdanović, J., Ivanišević, D. i Mušinović, S. (2013) Motivacija studenata psihologije za bavljenje volonterskim radom. *Putokazi*, 1(1):47-56. URL:<https://putokazi.eu/wp-content/uploads/2015/03/05-47-56-%c4%8dlanak-5.pdf>(5.9.2020.)
- Bežovan, G., Zrinščak, S. i Vugec, M. (2005) *Civilno društvo u procesu stjecanja povjerenja u Hrvatskoj i izgradnje partnerstva s državom i drugim dionicima*. Zagreb: CERANEO i CIVICUS.
- Bežovan, G. i Zrinščak, S. (2007) *Civilno društvo u Hrvatskoj*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk i Hrvatsko sociološko društvo.
- Bežovan, G., Ledić, J., i Zrinščak, S. (2011) Civilno društvo u sveučilišnoj nastavi. *Hrvatska i komparativna javna uprava*, 11(1):173-202. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/2a53/3aaef15705b5c70f4c23e1c72a840777c2c.pdf> (5.9.2020.)
- Bežovan, G. i Matančević, J. (2011) *Civicus civil society indeks in Croatia. Building identity: future challenges for CSOs as professionals in societal arena*. Zagreb: CERANEO i CIVICUS.
- Črpić, G. i Zrinščak, S. (2005) Civilno društvo u nastajanju. U Baloban, J. (ur.) *U potrazi za identitetom. Komparativna studija vrednota: Hrvatska i Europa*. Zagreb: Golden Marketing – Tehnička knjiga.
- Franc, R., Šakić, V., Šalaj, B., Lalić, D. i Kunac, S. (2006) *Udruge u očima javnosti: istraživanje javnog mnijenja s osvrtima*. Zagreb: Academy of Educational Development.
- Franc, R. i sur. (2012) *Vidljivost i javna percepcija udruga u Hrvatskoj 2012*. Zagreb: SIPU International AB – TACSO ured u Hrvatskoj. URL: https://www.pilar.hr/wp-content/images/stories/dokumenti/razno/elaborati/tacso_pilar_izvjesce_2012.pdf(16.8.2020.)
- Gvozdanović, A. (2014) Socijalni kapital studenata. U Vlasta, I. (ur.) *Sociološki portret hrvatskih studenata*. Biblioteka Znanost i društvo. Zagreb: Institut za društvena istraživanja.
- Gvozdanović, A. (2015) Izvori socijalnog povjerenja studenata u Hrvatskoj. U Ilišin, V., Gvozdanović, A. i Potočnik, D. (ur.) *Demokratski potencijali mladih*. Zagreb: Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo i Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
- Ilišin, V., Bouillet, D., Gvozdanović, A. i Potočnik, D. (2013) *Mladi u vremenu krize. Prvo istraživanje IDIZ-a i Zaklade Friedrich Ebert o mladima*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu i Friedrich Ebert Stiftung, Zagreb. URL: <http://idiprints.knjiznica.idi.hr/23/1/Mladi%20u%20vremenu%20krize.pdf> (16.8.2020.)
- Juzbašić, M., i Vukasović Hlupić, T. (2015) Osobine ličnosti i motivi za volontiranje. *Psihologijske teme*, 24(2):279-304. URL: <https://hrcak.srce.hr/142132>(1.9.2020.)
- Kunac, S. (2006) Relevantnost nalaza za strateška opredjeljenja udruga spram građana/građanki. U Franc, R., Šakić, V., Šalaj, B., Lalić, D. i Kunac, S. (ur.) *Udruge u očima javnosti: istraživanje javnog mnijenja s osvrtima*. Zagreb: Academy of Educational Development.
- Lamza Posavec, V. (2004.) *Metode društvenih istraživanja*. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.

- Ledić, J. (2007) *Zašto (ne) volontiramo? Stavovi javnosti o volonterstvu*. Zagreb: Academy for Educational Development (AED).
- Leko-Šimić, M. i Perić, J. (2018) Students' volunteering in Croatia: motivation and perceived benefits. *Interciencia*, 43 (3):208-222. URL: https://www.researchgate.net/publication/319877607_STUDENTS'_VOLUNTEERING_IN_CROATIA_MOTIVATION_AND_PERCEIVED_BENEFITS (5.9.2020.)
- Magdić, Blanka. (2015) Civilni aktivizam studenata diplomskih studija društvenih fakulteta: diplomski rad. URL: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/5451/> (16.8.2020.)
- Nikodem, K. i Črpić, G. (2014) O (ne)održivosti povjerenja i demokracije. U Balaban, J., Nikodem, K. i Zrinščak, S. (ur.) *Vrednote u Hrvatskoj i u Europi. Komparativna analiza*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, Katolički bogoslovni fakultet sveučilišta u Zagrebu.
- Pološki Vokić, N., Marić, I., i Horvat, G. (2013) Motivacija za volontiranje - jesu li motivi za volontiranje povezani sa spolom, ličnosti i područjem studiranja? *Revija za socijalnu politiku*, 20(3):225-252. URL: <https://doi.org/10.3935/rsp.v20i3.1130> (05.9.2020.)
- Šalaj, B. (2011) Civilno društvo i demokracija: što bi Tocqueville i Putnam vidjeli u Hrvatskoj? *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 8(1):49-71. URL: <https://hrcak.srce.hr/77758> (05.9.2020.)
- Štimac, V. (2005) Kompetencije i njihova primjena u šest većih organizacija: diplomski rad. URL: <https://bib.irb.hr/datoteka/266181.VisnjaStimac.pdf> (05.9.2020.)
- Zeman, Z. (2004) Anthony Giddens: refleksivna modernost i rekonceptualizacija sociologije. U Zeman, Z. (ur.) *Autonomija i odgođena apokalipsa. Sociologijske teorije modernosti i modernizacije*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naknada.
- Zrinščak, S., Lakoš, I. i sur. (2012) Volontiranje studenata u Zagrebu u komparativnom kontekstu. *Revija za socijalnu politiku*, 19 (1):25-48.

Sažetak

Volontiranje je dobrovoljno ulaganje vlastitog vremena u neku aktivnost bez očekivanja ikakve materijalne naknade. U ovom radu istražujemo koji su razlozi i motivi volontiranja studentske populacije u Hrvatskoj, uzimajući u obzir studentske obaveze (odlasci na predavanja, učenje i ostale obaveze koje studij donosi uz činjenicu kako neki studenti rade studentski posao) i održavanje društvenog života (druženje s obitelji i prijateljima i slično). Glavni cilj je utvrditi što studenti volonteri misle o tome hoće li im i kako volontersko zalaganje za vrijeme studija pomoći prilikom dobivanja prvog „pravog“ posla nakon diplomiranja. Također, ispitali smo glavne razloge i motive ulaska u studentsku udrugu, uvidjeli koje su prednosti i mane, dobici i gubici volontiranja te saznali koje preporuke studenti volonteri daju svojim kolegama koji se još nisu okušali u takvoj aktivnosti.

Ključne riječi: volonteri, studentska udruga, motivacija, socijalni kapital, budući posao

Summary

Volunteering is the voluntary investment of one's own time in an activity without expecting any material compensation. In this paper we investigate the reasons and motives for volunteering the student population in Croatia, taking into account student obligations (going to lectures, learning, and other obligations that the study brings with the fact that some students do student work) and maintaining social life (socializing with family and friends and the like). The main goal is to determine what student volunteers think about whether and how volunteering during their studies will help them get their first "real" job after graduation. We also examined the main reasons and motives for joining the student association, saw the advantages and disadvantages, gains and losses of volunteering, and found out what recommendations student volunteers give to their colleagues who have not yet tried in such an activity.

Key words: volunteers, student association, motivation, social capital, future job

Prilozi

Prilog 1: Anketni upitnik²⁶.

Ime i prezime studentice/studenta: Nikolina Babić
Studij (jednopedmetni/dvopedmetni, usmjerenje): jednopedmetni studij sociologije
Mentor/ica (Komentor/ica): dr.sc. Jasmina Božić, izv. prof.

Stjecanje iskustva i prilika za posao - usporedba uloge studentskih udruga u razvoju radnih kompetencija studenata

Poštovani,

moje ime je Nikolina Babić, studentica sam apsolvantske godine diplomskog studija na Filozofskom fakultetu u Zagrebu na Odsjeku za sociologiju, te provodim ovo istraživanje u svrhu pisanja diplomskog rada s temom „Stjecanje iskustva i prilika za posao - usporedba uloge studentskih udruga u razvoju radnih kompetencija studenata“. Istraživanje je međunarodno s te je glavni cilj ovog rada usporediti hrvatske, finske i švedske studentske udruge, a s obzirom na stavove studenata o tome povećavaju li se članstvom vaše mogućnosti zapošljavanja nakon studija, što vas motivira na pristupanje i ostanak u udruzi vašim unatoč studentskim obvezama i poslovima te kako je vaše djelovanje u udruzi povezano s vašim osobnim i društvenim razvojem. Ljubazno molim da anketu ispunite ako ste student/ica i u razdoblju 2018.-2020. ste bili član neke studentske udruge.

Ispunjavanje anketnog upitnika je anonimno te imate pravo u svakom trenutku odustati od sudjelovanja bez ikakvih posljedica. Podaci dobiveni primjenom upitnika bit će analizirani na grupnoj, a ne individualnoj razini. Vaše mišljenje je izrazito bitno stoga ljubazno molim da na pitanja odgovarate iskreno. Također, nema točnih i netočnih odgovora.

Za ispunjavanje upitnika bit će potrebno najviše 10 minuta. Rješavanjem upitnika pristajete na sudjelovanje u istraživanju. Istraživanje je dobilo potrebnu dopusnicu Povjerenstva Odsjeka za sociologiju za prosudbu etičnosti istraživanja, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

U slučaju dodatnih pitanja, možete se obratiti na e-mail nikbabic@outlook.com.

Unaprijed zahvaljujem na pomoći!

1. Član sam ove udruge:*

- a) eSTUDENT
- b) Financijski Klub
- c) AEGEE
- d) AIESEC
- e) Drugo _____

2. Molimo Vas da ocijenite koliki utjecaj je udruga imala/ima na sljedeće:*

²⁶ Prvotna tema diplomskog rada obuhvaćala je usporedbu hrvatskih, švedskih i finških studenata, no nažalost, zbog trenutne situacije s COVID-19 krizom nismo bili u mogućnosti realizirati minimalan uzorak finških i švedskih ispitanika za drugu fazu istraživanja (kvantitativno istraživanje) te smo zatražili promjenu teme u sadašnju. Prijašnja tema je bila „Stjecanje iskustva i prilika za posao - usporedba uloge studentskih udruga u razvoju radnih kompetencija studenata“, dok je nova „Stjecanje iskustava i prilika za posao djelovanjem u studentskim udrugama“.

	Uopće ne utječe	Uglavnom ne utječe	Niti utječe niti ne utječe	Uglavnom utječe	Izrazito je jako utjecala
Na Vas osobno.					
Na osobni razvoj socijalnih vještina.					
Na networking (povezivanje).					
Na Vašu okolinu (obitelj, prijatelji).					

3. Molimo Vas da za svaku tvrdnju odaberete u kojoj mjeri se slažete s njom.*

	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	Slažem se u potpunosti
Udruge su dobar način da se građani organiziraju i rješavaju važna društvena pitanja.					
Većina ljudi koji su aktivni u udrugama rade to zbog svog interesa.					
Udruge često imaju dodatne ciljeve koji nisu jasno vidljivi javnosti.					

Većina udruga je poštena i etična u raspolaganju novcem koji dobivaju.					
Udruge predstavljaju sredstvo vještih pojedincima da dođu do novca i utjecaja.					
Udruge značajno poboljšavaju uvjete i kvalitetu života u zajednici.					

4. Koje je prioritetno područje djelatnosti Vaše udruge? Molimo navedite. *

5. Koliko Vam je volontiranje važno?*

- a) Jako mi je važno.
- a) Važno mi je.
- b) Nije mi važno.
- c) Uopće mi nije važno.

6. Počeo/la sam volontirati/postao/la sam član udruge zbog sljedećih razloga. Molimo odaberite. Moguće je izabrati više odgovora.*

- a) Zbog stjecanja iskustva
- b) Zbog povezanosti s budućim zanimanjem
- c) Zbog upoznavanja novih ljudi
- d) Zbog izlaska iz rutine u kojoj sam bio/bila
- e) Nadopuna životopisa
- f) Zbog viška slobodnog vremena
- g) Nešto drugo, navedite što _____

7. Smatram da volontiranje _____ moje vještine.*

- a) upotpunjuje i poboljšava
- b) nadopunjava
- c) ne utječe na

8. Koliko otprilike sati mjesečno provodite volontirajući/kao član udruge?*

- a) Do 5 sati
- b) Do 10 sati
- c) Do 20 sati
- d) Do 30 sati
- e) Do 40 sati
- f) Do 50 sati
- g) Više od 50 sati

9. Jeste li volontirali/bili član udruge prije pristupanja u trenutnu udrugu?*

- a) Jesam.
- b) Nisam.

10. Ako jeste, molimo navedite koliko dugo ste volontirali prije ulaska u trenutnu udrugu.

- a) 1 dan
- b) Tjedan dana
- c) Mjesec dana
- d) Godinu dana
- e) Više od godinu dana.

11. Molimo Vas da za svaku tvrdnju o fakultetskom ozračju odaberete u kojoj mjeri se slažete s njom.*

	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	Slažem se u potpunosti
Nastavni sadržaji potiču na aktivnu brigu za lokalnu zajednicu.					
Nastavni sadržaji potiču uvjerenje da mogu pozitivno utjecati na lokalne društvene probleme.					
Na mom studiju postoji mogućnost obavljanja volonterskog rada u sklopu nastave.					
Nastavnici potiču studente na uključivanje u studentske klubove i udruge.					
Na mom fakultetu se često promovira društveni angažman putem oglasa, plakata i sl.					
Tijekom studija sam stekao/la dojam da se na društveni					

aktivizam studenata ne gleda s odobravanjem.					
--	--	--	--	--	--

**12. Molimo navedite u kojoj se mjeri sljedeći razlozi za volontiranje/članstvom u udruzi
odnose na Vas osobno:***

	Uopće se ne odnosi na mene	Ne odnosi se na mene	Ne znam, ne mogu procijeniti	Odnosi se na mene	U potpunosti se odnosi na mene
Stvaram nova poznanstva.					
Pridonosim općem dobru.					
Vjerujem da mogu steći veze važne za budući posao.					
Tako prevladavam svoje osobne probleme.					
Podatke o volontiranju/član stvu mogu upisati u životopis.					
Mogu razviti svoje radne vještine.					
Učim kroz neposredno iskustvo.					
Mogu naučiti više o području koje me zanima.					
Volontiranje/član stvo mi može					

pomoći u dobivanju željenog posla.					
Stječem novu perspektivu na pojave oko sebe.					
Osjećam odgovornost za zajednicu u kojoj živim.					
Volontiranje mi pomaže da se osjećam korisno.					
Mogu dobiti preporuku za posao ili daljnji studij.					
Učim kako se odnositi prema različitim ljudima.					
Mogu saznati više o mogućnostima zapošljavanja.					

13. Hoćete li nakon završetka studija nastaviti volontirati/biti član neke udruge?*

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Nisam razmišljao/la o tome.

14. Cijene li poslodavci volontersko zalaganje za vrijeme studija?*

- a) Da.
- b) Ne.

15. Hoće li Vam iskustvo u volontiranju/u udruzi koje ste do sada stekli pomoći prilikom zapošljavanja nakon studija?*

- a) Hoće.
- b) Neće.

16. Zašto, molimo objasnite?*

17. Radite li trenutno neki (studentski) posao?*

- a) Da.
- b) Ne.

18. Ako da, je li Vam članstvo u udruzi/volontiranje pomoglo u dobivanju tog posla?

- a) Nije mi pomoglo.
- b) Pomoglo mi je.

19. Ako da, je li Vam članstvo u udruzi/volontiranje pomoglo u obavljanju tog posla?

- a) Nije mi pomoglo.
- b) Pomoglo mi je.

20. Je li Vas volontiranje/članstvo u udruzi potaknulo na razmišljanje o budućoj karijeri?*

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Drugo, molimo napišite _____.

21. Jesu li volontiranjem/članstvom u udruzi ispunjena Vaša dosadašnja očekivanja?*

- a) Da.
- b) Ne.

22. Po Vašem mišljenju, koji je razlog nevolontiranja studenata?

- a) Manjak vremena.
- b) Nedostatak informacija o mogućnostima volontiranja.
- c) Loša financijska situacija.
- d) Drugo, navedite što _____.

23. Vaš spol?*

- a) Žensko
- b) Muško
- c) Drugo, molimo navedite _____

24. Vaša dob?*

25. Razina studija?*

- a) Preddiplomski
- b) Diplomski

26. Veličina naselja/grada u kojem živite.*

- a) Selo
- b) Manje mjesto (do 10 000 stanovnika)
- c) Manji grad (do 100 000 stanovnika)
- d) Veliki grad (više od 100 000 stanovnika)

27. Koje je najviše obrazovanje stekao Vaš otac?*

- a) Bez školske spremne, nezavršena osnovna škola

- b) Završena osnovna škola
- c) Trogodišnja stručna škola
- d) Četverogodišnja srednja škola
- e) Viša škola
- f) Fakultet
- g) Specijalizacija, magisterij, doktorat

28. Koje je najviše obrazovanje stekla Vaša majka?*

- a) Bez školske spremе, nezavršena osnovna škola
- b) Završena osnovna škola
- c) Trogodišnja stručna škola
- d) Četverogodišnja srednja škola
- e) Viša škola
- f) Fakultet
- g) Specijalizacija, magisterij, doktorat

29. Kako biste opisali svoje imovinsko stanje?*

- a) Mnogo lošije od većine drugih
- b) Nešto lošije od većine drugih
- c) Ni bolje ni lošije od većine drugih
- d) Nešto bolje od većine drugih
- e) Mnogo bolje od većine drugih

30. Kako biste opisali svoju političku orijentaciju?*

- a) Izrazito lijevo
- b) Lijevo
- c) Centar
- d) Desno
- e) Izrazito desno

31. Koliko je Vama osobno religija važna u životu?*

- a) Uopće mi nije važna
- b) Uglavnom mi nije važna
- c) Niti mi je važna niti nevažna
- d) Uglavnom mi je važna
- e) Izrazito mi je važna

32. Koliki je Vaš prosjek ocjena na studiju koji trenutno pohađate?*

- a) 2.00–2.49
- b) 2.50–2.99
- c) 3.00–3.49
- d) 3.50–3.99
- e) 4.00–4.49
- f) 4.50–5.00

Tablica 22. Prikaz postotaka ispitanika po udrugama.

		Naziv udruge			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	AEGEE	8	5.5	5.5	5.5
	AIESEC	13	9.0	9.0	14.5
	AYS	1	.7	.7	15.2
	BEST	1	.7	.7	15.9
	ELSA	1	.7	.7	16.6
	ELSA, HAZ	1	.7	.7	17.2
	Erasmus plus	1	.7	.7	17.9
	Erasmus studenatska mreža (ESN Osijek)	1	.7	.7	18.6
	Esen	1	.7	.7	19.3
	ESN Rijeka	1	.7	.7	20.0
	ESN Zagreb	1	.7	.7	20.7
	eSTUDENT	55	37.9	37.9	58.6
	Financijski Impuls	1	.7	.7	59.3
	Financijski Klub	13	9.0	9.0	68.3
	Hars	1	.7	.7	69.0
	HAZ	4	2.8	2.8	71.7
	Hrvatska akademska zajednica	3	2.1	2.1	73.8
	IEEE	1	.7	.7	74.5
	IPMA Young Crew Croatia	1	.7	.7	75.2
	ISHA	1	.7	.7	75.9
	ISHA International student of history association	1	.7	.7	76.6
	Klub studenata geografije	1	.7	.7	77.2
	Klub studenata geografije Zagreb	1	.7	.7	77.9
	Klub studenata psihologije "Feniks"	1	.7	.7	78.6
	Kset	1	.7	.7	79.3
	KSET	11	7.6	7.6	86.9
	Leadership Development Association Croatia	1	.7	.7	87.6
	MNM Marin Getaldić	1	.7	.7	88.3
	Riteh Racing Team	1	.7	.7	89.0
	SKAC	1	.7	.7	89.7
	SKAC Palma	2	1.4	1.4	91.0
	Ski klub Bistra	1	.7	.7	91.7
	SS FER	1	.7	.7	92.4
	SSFER	1	.7	.7	93.1
	Studentski veslački klub	1	.7	.7	93.8
	Studia Croatica, Anomia, Lucius	1	.7	.7	94.5
	Supeus	1	.7	.7	95.2
	SUPEUS	2	1.4	1.4	96.6
	Svjetski savez mladih Hrvatska	1	.7	.7	97.2
	TRANS	1	.7	.7	97.9
	USK "Idiom"	1	.7	.7	98.6
	Young Crew Croatia	1	.7	.7	99.3
	Zamfis	1	.7	.7	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Tablica 23. Spol ispitanika.

Vaš spol?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Žensko	77	53.1	53.8	53.8
	Muško	66	45.5	46.2	100.0
	Total	143	98.6	100.0	
Missing	9	2	1.4		
Total		145	100.0		

Tablica 24. Prikazana dob studenata.

Vaša dob?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	19	3	2.1	2.1	2.1
	20	12	8.3	8.3	10.4
	21	13	9.0	9.0	19.4
	22	15	10.3	10.4	29.9
	23	31	21.4	21.5	51.4
	24	32	22.1	22.2	73.6
	25	21	14.5	14.6	88.2
	26	9	6.2	6.3	94.4
	27	4	2.8	2.8	97.2
	28	2	1.4	1.4	98.6
	29	1	.7	.7	99.3
	33	1	.7	.7	100.0
	Total	144	99.3	100.0	
Missing	9	1	.7		
Total		145	100.0		

Tablica 25. Razina studija.

Razina studija?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Preddiplomski	56	38.6	38.6	38.6
	Diplomski	89	61.4	61.4	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Tablica 26. Veličina naselja/grada iz kojeg dolaze studenti.

Veličina naselja/grada u kojem živite.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Selo	20	13.8	13.8	13.8
	Manje mjesto (do 10 000 stanovnika)	21	14.5	14.5	28.3
	Manji grad (do 100 000 stanovnika)	34	23.4	23.4	51.7
	Veliki grad (više od 100 000 stanovnika)	70	48.3	48.3	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Tablica 27. Obrazovanje oca.

Koje je najviše obrazovanje stekao Vaš otac?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Završena osnovna škola	4	2.8	2.8	2.8
	Trogodišnja stručna škola	23	15.9	15.9	18.6
	Četverogodišnja srednja škola	49	33.8	33.8	52.4
	Viša škola	16	11.0	11.0	63.4
	Fakultet	36	24.8	24.8	88.3
	Specijalizacija, magisterij, doktorat	17	11.7	11.7	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Tablica 28. Obrazovanje majke.

Koje je najviše obrazovanje stekla Vaša majka?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Završena osnovna škola	6	4.1	4.1	4.1
	Trogodišnja stručna škola	10	6.9	6.9	11.0
	Četverogodišnja srednja škola	64	44.1	44.1	55.2
	Viša škola	18	12.4	12.4	67.6
	Fakultet	36	24.8	24.8	92.4
	Specijalizacija, magisterij, doktorat	11	7.6	7.6	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Tablica 29. Samoprocjena imovinskog stanja.

Kako biste opisali svoje imovinsko stanje?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mnogo lošije od većine drugih	2	1.4	1.4	1.4
	Nešto lošije od većine drugih	16	11.0	11.0	12.4
	Ni bolje ni lošije od većine drugih	58	40.0	40.0	52.4
	Nešto bolje od većine drugih	56	38.6	38.6	91.0
	Mnogo bolje od većine drugih	13	9.0	9.0	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Tablica 30. Važnost religije u životu.

Koliko je Vama osobno religija važna u životu?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Uopće mi nije važna	42	29.0	29.0	29.0
	Uglavnom mi nije važna	20	13.8	13.8	42.8
	Niti mi je važna niti nevažna	28	19.3	19.3	62.1
	Uglavnom mi je važna	30	20.7	20.7	82.8
	Izrazito mi je važna	25	17.2	17.2	100.0
	Total	145	100.0	100.0	

Tablica 31. Prosjek studenata.

Koliki je Vaš prosjek ocjena na studiju koji trenutno pohađate?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2.00–2.49	3	2.1	2.1	2.1
	2.50–2.99	9	6.2	6.2	8.3
	3.00–3.49	22	15.2	15.2	23.4
	3.50–3.99	35	24.1	24.1	47.6
	4.00–4.49	47	32.4	32.4	80.0
	4.50–5.00	29	20.0	20.0	100.0
	Total	145	100.0	100.0	